શ્રી બ્રાહ્મણધર્મ માર્ગ દર્શિકા

પાલીતાણાવાળા પંડ્યા વિઠ્ઠલજી ત્રીકમજીના
નાના પુત્ર સ્વ. ભાઈ ચુનીલાલ વિઠ્ઠલજીના
—સ્મરણાર્થે—

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર
~~શ્રી દુર્ગાશંકર વિઠ્ઠલજી પંડ્યા~~

પ્રથમ આવૃત્તિ [illegible] પ્રત ૧૨૫૦
સં. ૧૯૯૬ સને ૧૯૪૦

અધ્યયન કરનારને મફત

મુદ્રક:—દામોદર રતનશી અનાવરાલા,
[illegible] પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ, [illegible], પાંજરાપોળ રોડ, મુંબઈ ૪

બે બોલ.

આપણા બ્રાહ્મણ સમાજનું સાચું ધન ધર્મ છે. એ વડે જ આપણે સર્વમાન્ય છીએ. આપણી એ મોક્ષદાતા મિલ્કત છે. વિદ્યા સાથે બ્રાહ્મણ ધર્મનો સર્વાંગે વિકાસ સાધી શકાય, તે કરતાંએ વધુ તો જેમ વૃક્ષના મૂળમાં જળ સિંચન કરવાથી તે વધુ ફાલી-ફૂલી સુશોભિત થાય છે, તેજ પ્રમાણે આપણાં નાનાં કુમળાં હૃદયનાં અભ્યાસની શરૂઆત કરતાં બાળકોને આવાં પ્રકારનાં ધાર્મિક તત્ત્વોનું સિંચન કરવામાં આવે તો તેઓ જીવનની ઉન્નતિ જરૂર સાધી શકશે.

બ્રાહ્મણ ધર્મ-માર્ગદર્શિકાની પ્રથમ આવૃત્તિ જ્યારે મારા જોવામાં આવી ત્યારથી જ મને એમ થયા કરતું હતું. કે આવા પુસ્તકનો બહોળો ફેલાવો થવો જરૂરી છે. કારણકે આવાં. પુસ્તકો દ્વારા જ બાળકોમાં નાનપણથી જ ધર્મના સંસ્કાર ઉત્તમ રીતે ઘડાય છે. એટલુંજ નહિ પણ યતો ધર્મ સ્તતો જયઃ એ સિદ્ધાંત કોઈ પણ સમયે કોઈ પણ દેશમાં કે સમાજમાં સર્વદા માન્ય છે. એમ તેઓ સમજી શકે.

આ પુસ્તકના વધુ પ્રચારની મારી ઈચ્છાને અમલમાં મૂકવા મ્હારાં બેન દુર્ગા તરફથી મને વારંવાર સૂચન થયા જ કરતું. પણ સમય સંજોગો ન સાંપડતાં વાત વિસારે પડતી. આ દરમ્યાન અમારા નાના ભાઈની લાંબા સમયની માંદગી, વધુ ભયંકર રૂપ પકડતી ગઈ અને અનેક ઉપચારોને અંતે પણ અમે તેને ન બચાવી શક્યાં. એમનાં આ અકાળ અવસાનથી બ્હેન દુર્ગાને વધુ આઘાત થયો. તેથી સ્વર્ગસ્થ ભાઈ ચુનીલાલના સ્મરણાર્થે આ પુસ્તક છપાવી તેનો પ્રચાર થાય, તેમ કરવા મને ફરી સૂચન કર્યું. જેને લીધે આ પુસ્તક બીજી આવૃત્તિમાં પરિણમે છે.

હું સૌ કોઈનો આભાર માનું તે પહેલાં શ્રી વણાત્રવાડી–બધેકા પાર્ટીએ આ પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ છપાવવાની સંમતિ આપી. તે બદલ તેમનો આભાર માનું છું. તે ઉપરાંત પાલીતાણાવાળા શ્રી નર્મદાશંકર રેવાશંકર બધેકાએ પુસ્તકમાં રહેલ કેટલીક ત્રુટિઓ સુધારી આપી છે. એટલુંજ નહિ પણ જ્યાં યોગ્ય લાગ્યું, ત્યાં કેટલાક નવા શ્લોકોનો ઉમેરો કરી, મારાં કાર્યને વેગવંત બનાવ્યું છે. તે બદલ હું તેમનો પણ આભાર માનું છું. અંતમાં પ્રસ્તુત માર્ગદર્શિકા સર્વદેશીય સફળતા સાધે તે સિવાય પ્રભુ પાસે કઈ પ્રાર્થના હોઈ શકે? લી.

જેઠાલાલ વિઠ્ઠલજી પંડ્યા.

બ્રાહ્મણધર્મ-માર્ગદર્શિકા

પાલીતાણાવાળા પંડ્યા વિઠ્ઠલજી ત્રીકમજીના
નાના પુત્ર સ્વ. ભાઈ ચુનીલાલ વિઠ્ઠલજીના
સ્મરણાર્થે

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર
શ્રી. દુર્ગાબ્હેન વિઠ્ઠલજી પંડ્યા

મુલ્ય સદુપયોગ

હાલ પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું.

જેઠાલાલ વિઠ્ઠલજી પંડ્યા
દવાખાનામાં બોટાદ
(કાઠીઆવાડ)

દુર્ગાબ્હેન વિઠ્ઠલજી પંડ્યા
ઠે. રણછોડદાસ કાનજીની વાડી
વિઠ્ઠલભાઈ પટેલ રોડ,
મુંબઈ નં. ૪.

બહારગામવાળાઓએ દોઢ આનાની ટીકીટ ટપાલ ખર્ચ પુરતી મોકલવી.

સંવત ૧૯૯૬ ઈ. સ. ૧૯૪૦

પરિચય.

નો જન્મ સંવત ૧૯૬૪માં પાલીતાણામાં થયો હતો. શિશુકાળ તેમણે પાલીતાણામાંજ ગાળ્યો હતો. બાળપણમાં અમે સૌ તેને રઘુ કહીને બોલાવતા. કારણ કે મારાં માતુશ્રીએ સાત વર્ષ સુધી તેનું નામ ન પાડવું એવી બાધા લીધી હતી. મારા પિતાશ્રી વૈદરાજ છે. તેથી જ્યારે તેઓ દરદીને તપાસતા અને દવાઓ તૈયાર કરતા. ત્યારે તે તેની પાસે બેસતો; તેથી ૭ સાત વર્ષની નાની વયે પણ કેટલીક દવાઓના નામ જાણતો થઈ ગયો. તેથી બધા તેને ઘણી વખત નાના વૈદ કહીને બોલાવતા.

પાલીતાણામાંજ અંગ્રેજી ૭ ધોરણ સુધી અભ્યાસ કર્યા બાદ તેનું મુંબઈ આવવું થયું. આગળ અભ્યાસ કરવાની વૃત્તિ ન જણાતાં નોકરી શરૂ કરી. મુંબઈના વસવાટ દરમ્યાન એક રાત્રે અચાનક ખાળમાં પડી જવાથી સખત ઘા થયો. જેને પરિણામે મગજશક્તિ દિન પ્રતિદિન ઘટતી ગઈ. તે સાથે સ્થૂળ દેહની શક્તિ પણ ઘટતી ગઈ. આખરે લગભગ ચાર વર્ષને અંતે મુંબઈ છોડી અને પુનઃ માતાપિતાની સારવાર નીચે પાલીતાણામાં ગયો. આ માંદગીએ દિવસે દિવસે ભયંકર રૂપ પકડ્યું. લગભગ ૭ વર્ષ સુધી એકજ સરખી સ્થિતિ રહી. એ અચોક્કસ માંદગી અને દુઃખદ સ્થિતિ દૂર કરવા. મારાં વૃદ્ધ માતાપિતાએ તેમજ વડિલ ભાઈ જેઠાલાલે તથા બેન શાંતા, ને દુર્ગાએ એક ધારા પ્રયાસો કર્યા છતાં આખર એમાં નિષ્ફળતાંજ બાકી રહી.

આ બધા પ્રયાસોના બદલા રૂપે તેને પ્રભુએ સંવત ૧૯૯૫ના જેઠ સુદ બીજને રવિવાર તા. ૨૧-૫-૩૯ના રોજ બત્રીસ વર્ષની યુવાન વયે વૃદ્ધ માતાપિતા તથા બેનભાઈના બહોળા કુટુંબને શોકમાં ડુબાડી તેનો આત્મા આ ફાની દુનિયા છોડી ગયો. પ્રભુ તેના આત્માને અચળ શાંતી આપો.

અમૃતલાલ વિઠ્ઠલજી પંડ્યા.

સ્વર્ગસ્થ ભાઇ ચુનીલાલ વીઠ્ઠલજી-પંડ્યા.

જન્મ	મૃત્યુ.
સં. ૧૯૬૪ ફાગણ શુદ ૮ ને મંગળવાર	સં. ૧૯૯૫ ના જેઠ શુદ ૨ ને રવીવાર
તા૦ ૧૦-૩-૧૯૦૮.	તા૦ ૨૧-૫-૩૯.

દુર્ગાબ્હેન વિઠ્ઠલજી પંડ્યા

જેમણે સ્વર્ગસ્થ ભાઇ ચુનીલાલના સુસ્મરણાર્થે આ બ્રાહ્મણ ધર્મ પુસ્તક પ્રગટ કરાવી, ભાઇના મરણના શોકનો ભાર આ રીતે હળવો કર્યો છે.

પોતે સંસ્કારી હોઇ મરણ પાછળના કેટલાક ખોટા ખર્ચને ન વળગી રહેતાં, આવા ધાર્મિક સંસ્કારના પ્રચાર કાર્ય માટે તેને ધન્યવાદ ઘટે છે.

॥ અથ પ્રાતઃસંધ્યા ॥

નીચેનો ગાયત્રી મંત્ર ભણી શિખા બાંધવી.

ૐ ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ ૐ તત્સવિતુર્વરે-ણ્યં ભર્ગો દેવસ્ય ધીમહિ। ધિયોયોનઃ પ્રચોદયાત્ ॥

આચમ્ય આચમન લેવાની રીતઃ-પ્રથમ સંધ્યા કરનારે હાથ-પગ ધોઇ, શુદ્ધ વસ્ત્ર પહેરી, બીજું શુદ્ધ વસ્ત્ર પાસે રાખી, શિખા બાંધી, હાથમાં દર્ભ રાખી, પૂર્વાભિમુખ અથવા ઉત્તરાભિમુખ બેસી, સંધ્યાયોગ્ય પાત્રમાં જળ લઈ, તેમાંથી જમણા હાથમાં એક માષો બૂડે તેટલું જળ લઇ જમણા હાથને ડાબા હાથની તર્જની અડાડી રાખી, જમણા હાથની ટચલી આંગલી

તથા અંગુઠો જુદો પાડી, વચલી ત્રણ ત્રણ આંગળી ભેળી જોડી રાખી, તે જમણે હાથે (કાંડાની કોરથી) પાણી પીવું. એમ ત્રણ વાર કરી પીવું.

ॐ भूः पुनातु । ॐ भुवः पुनातु । ॐ स्वः पुनातु । ॐ भूर्भुवः स्वः पुनातु ॥ इत्यादिना पानं कृत्वा

એ વિગેરે બોલી ઉપર પ્રમાણે આચમન કરવું.

अपवित्रः पवित्रेति वामदेवऋषिः विष्णुर्देवता अनुष्टुप्छंदः पवित्रीकरणे विनियोगः ॥

આટલે સુધી ફકત બોલી જવું.

अपवित्रः पवित्रोवा, सर्वावस्थां गतेऽपिवा । यः स्मरेत् पुंडरीकाक्षं, स बाह्याभ्यंतरः शुचिः

ઉપરનો મંત્ર બોલતાં પોતાના શરીર ઉપર પાણી છાંટવું. દ્વિરાચમ્ય છ વખત અગાઉ પ્રમાણે આચ-

મન કરવું. પછી નીચે પ્રમાણે પ્રાણાયામ કરવો.

ॐપ્રણવસ્ય પરબ્રહ્મઋષિ: પરમાત્માદેવતા દૈવીગાયત્રીછંદ: સપ્તાનાં વ્યાહૃતીનાં વિશ્વામિત્રજમદગ્નિભરદ્વાજ ગૌતમાત્રિવશિષ્ઠકશ્યપાઋષય: અગ્નિવાય્વાદિત્યબૃહસ્પતિવરૂણેંદ્રવિશ્વે દેવા-દેવતા: ગાયત્ર્યુષ્ણિગનુષ્ટુ પબૃહતી પંક્તિ ત્રિષ્ટુબ જગત્યશ્છંદાંસિ । ગાયત્ર્યા વિશ્વામિત્રઋષિ: સવિતા દેવતા ગાયત્રીશિરસ: પ્રજાપતિઋષિ: બ્રહ્માગ્નિવાય્વાદિત્યા દેવતા: યજુશ્છંદ: પ્રાણાયામે વિનિયોગ: ॥

આટલે સુધી ફકત ભણી જવું. પછી નીચેના મંત્રથી પ્રાણાયામ શરૂ કરવો તે આ પ્રમાણે:—

ॐભૂ: ॐભુવ: ॐસ્વ: ॐમહ: ॐજન: ॐતપ: ॐસત્યં ॐતત્સવિતુર્વરેણ્યં ભ-

ર્ગો દેવસ્ય ધીમહિ ધિયોયોનઃ પ્રચોદ-
યાત્ । ૐઆપોજ્યોતીરસોમૃતં બ્રહ્મ-
ભૂર્ભુવઃ સ્વરોમ્

આ મંત્ર ત્રણ વખત ભણી, પ્રથમ જમણી નાસિકામાંથી શ્વાસ ચઢાવવો. પછી ત્રણ વખત ભણી બંને નાસિકા બંધ કરી શ્વાસ રૂંધવો. પછી તે ત્રણ મંત્ર ભણી શ્વાસને હળવે હળવે બહાર કાઢી નાખવો એટલે પ્રાણાયામ થાય છે. પછી સંકલ્પ કરવો. (જમણા હાથમાં પાણી લઇ નીચે પ્રમાણે ભણવું.)

અત્રાદ્ય મહામાંગલ્યપ્રદ અમુક માસે અ૦ પક્ષે અ૦ તિથૌ અ૦ વાસરે યથા વર્તમાને નક્ષત્રયોગકરણ મુહૂર્ત્ત સમવાયે એવં ગ્રહગણુવિશિષ્ઠાયાં પુણ્યતિથૌ મમોપાત્તદુરિતક્ષયદ્વારા શ્રી પરમેશ્વરપ્રીત્યર્થં પ્રાતઃ સંધ્યામુપાશિષ્યે

એમ સંકલ્પ કરીને પછી આવાહન કરવું. બન્ને હાથ પહોળા કરી નીચે પ્રમાણે ભણવું.

ॐ ગાયત્રીં ત્ર્યક્ષરાંબાલાં સાક્ષ-સૂત્રકમંડલું । રક્તવસ્ત્રાં ચતુર્વક્ત્રાં હંસવાહનસંસ્થિતામ્ ॥ ૧ ॥ બ્રહ્માણીં બ્રહ્મદૈવત્યાં બ્રહ્મલોકનિવાસિનીમ્ । આવાહયામ્યહં દેવીમાયાંતીં સૂર્ય-મંડલાત્ ॥ ૨ ॥ આગચ્છવરદેદેવિ ત્ર્યક્ષરે બ્રહ્મવાદિનિ । ગાયત્રિચ્છંદસાં-માતર્બ્રહ્મયોનિ નમોઽસ્તુ તે ॥ ૩ ॥

આવી રીતે આવાહન કરી પછી માર્જન કરવું. તેના ઋષ્યાદિ નીચે પ્રમાણે ભણી જવા.

આપોહિષ્ટેતિ તિસૃણાં અંબરીષઃ સિંધુદ્વીપઋષિઃ આપો દેવતા ગાયત્રી-છંદઃ માર્જને વિનિયોગઃ ।

આ ભણ્યા પછી જમણા હાથમાં દર્ભ લઇ નદી વિગેરેમાંથી ડાબા હાથમાં જળ રાખી તેમાંથી દર્ભવડે નીચેના ૯ પદવાળાં મંત્ર ભણી, પહેલા ત્રણ

પદથી માથે, બીજા ત્રણ પદથી છાતીએ અને ત્રીજા ત્રણ પદથી નીચે પાણી છાંટવું. તે આ પ્રમાણે.

ૐ આપોહિષ્ઠામયોભુવ સ્તાનઽ ઉર્જે દધાતન । મહેરાણાય ચક્ષસે । ૐ યો વઃ શિવસ્તમો રસઃ । તસ્ય ભાજયતેહનઃ ઉશતીરિવ માતરઃ ૐ તસ્માઅઽરંગમામવોયસ્યક્ષયાયજિન્વથ । આપોજનયથાચનઃ ॥

આ પ્રમાણે ભણી માર્જન કરવું. પછી મંત્રાચમન કરવું. તેના ઋષ્યાદિ નીચે પ્રમાણે ભણી જવા.

સૂર્યશ્ચ મેતિ મંત્રસ્ય યાજ્ઞવલ્ક ઉપનીષદ ઋષિઃ । સૂર્યમન્યુમન્યુપતયો રાત્રિશ્ચ દેવતા । પ્રકૃતિશ્છંદઃ । મંત્રાચમને વિનિયોગઃ ॥

આટલું ભણ્યા પછી જમણા હાથમાં જળ લઇ ડાબો હાથ ઉપર રાખી નીચેનો મંત્ર ભણીને પી જવું. તે આ પ્રમાણે.

સૂર્યશ્ચ મામન્યુશ્ચ મન્યુ પતયશ્ચ મન્યુ કૃતેભ્ય:પાપેભ્યો રક્ષંતાં યદ્રાત્ર્યા-પાપમકાર્ષં મનસાવાચાહસ્તાભ્યાં પદ્-ભ્યામુદરેણ શિશ્નારાત્રિસ્તદવલુંપતુ ॥ યત્કિંચિદ્ દુરિતં મયિઈદમહંમામૃત-યોનૌ સૂર્યે જ્યોતિષિ જુહોમિ સ્વાહા:। ઈતિજલંપ્રાશ્ય ॥

આટલું ભણ્યા પછી જળ પી જવું એટલે મંત્રા-ચમન થાય. પછી ત્રણ વખત અગાઉ પ્રમાણે આચ-મન કરવાં.

પછી "સુમિત્રિયા" એ મંત્રના ઋષ્યાદિ ભણી જવા. તે આ પ્રમાણે.

સુમિત્રિયાઈત્યર્દ્ધમંત્રસ્ય પ્રજાપતિ-ઋષિ: આપોદેવતા। યજુશ્છંદ: જલ-દાને વિનિયોગ: સુમિત્રિયાનઽઆપઽ ઔષધય: સંતુ ॥

આ અર્ધો મંત્ર ભણી જળ લેવું. પછી "દુર્મિ-

ત્રિયા" એ ઉત્તરાર્દ્ધ મંત્ર ભણીને તે ડાબે પડખે ધરતી ઉપર નાંખી દેવું. તે મંત્ર આ પ્રમાણે (પ્રથમ તેના ઋષિછંદાદિક ભણી જવા.)

દુર્મિત્રિયા ઇત્યુત્તરાર્દ્ધ મંત્રસ્ય પ્રજાપતિ ઋષિઃ આપોદેવતા યજુશ્છંદઃ જલપ્રક્ષેપણે વિનિયોગઃ દુર્મિત્રિયાસ્ત સ્મૈ સંતુયો ડસ્માન્ દ્વેષ્ટિ યં ચ વયં દ્વિષ્મઃ ।।

આટલો મંત્ર ભણી જળ ડાબા પડખે નાખી દેવું. પછી "અઘમર્ષણ" કરવું તેના "ઋષિછંદઃ" આ પ્રમાણે પ્રથમ ભણી જવા.

દ્રુપદાદિવેત્યસ્ય પ્રજાપત્યશ્વિસરસ્વત્યઃ ઋષયઃ। આપોદેવતા અનષ્ટુપછંદઃ। અઘમર્ષણે વિનિયોગઃ ।।

આટલું ભણી ગયા પછી જમણો હાથ ગાયના કાન સરખો કરી તેમાં જળ નાંખી નાસિકાના અગ્રભાગ આગળ (દ્રુપદા) મંત્ર ભણી જમણા નસકોરા-

માંથી પાપ પુરૂષને નીસરતો કલ્પી તે જળ જોયા વગર ડાબે પડખે ધરતી ઉપર નાખી દેવું. તે આવી રીતે.

ॐद्रुपदादिवमुमुचानः । स्विन्नः-
स्नातो मलादिव । पूतं पवित्रेणे
वाज्यमापः शुंधन्तुमैनसः ॥

તે પછી ઉભા થઇને અંગુઠા અને તર્જની એ બન્ને પરસ્પર અડે નહીં એમ પસળીમાં જળ ભરી (ગાયત્રી) મંત્રવડે સૂર્યની સામે જળમાં અથવા પવિત્ર સ્થળમાં ઉંચા ત્રણ વાર અર્ઘ્ય દેવા એનો મંત્ર.

ॐभूर्भुवः स्वः ॐतत्सवितुर्वरेण्यं
भर्गो देवस्य धीमहि धियोयोनःप्रचोद-
यात् ॥

આ મંત્રથી ત્રણ અર્ઘ્ય આપવા. જો અતિકાળ થયો હોય તો ચાર અર્ઘ્ય આપવા. આ અર્ઘ્ય આપી રહ્યા પછી જમણો હાથ પોતાના જમણા નાક, નેત્ર અને કાનને અડાડવો. બધા અર્ઘ્ય આપી રહ્યા પછી "અસાવાદિત્યો બ્રહ્મ" આ વાક્ય બોલી જળથી પ્રદક્ષિણા કરવી. પછી ત્રણ વખત આચમન કરવાં.

પછી બન્ને હાથ સ્વસ્તિક (સાથિઆને) આકારે કરી તે નીચે પ્રમાણે "ઋષિચ્છંદ" સહિત ચાર મંત્ર ભણી ઉપસ્થાન કરવું.

ઉદ્વયમુદુત્યમિતિદ્વયોઃ પ્રસ્કણ્વઋષિઃ સૂર્યોદેવતા। અનુષ્ટુપ્છંદઃ। ચિત્રં દેવાનામિતિ આંગીરસઃ કુત્સઋષિઃ। સૂર્યદેવતા। ત્રિષ્ટુપ્છંદઃ। તચ્ચક્ષુરિત્યસ્યદધ્યંગાથર્વઋષિઃ। સૂર્યોદેવતા પુરઉષ્ણિક્છંદઃ ઉપસ્થાનેવિનિયોગઃ। ઉદ્વયં તમસસ્પરિસ્વ. પશ્યંતઉત્તરમ્।। દેવં દેવત્રાસૂર્ય મગન્મ જ્યોતિરૂત્તમમ્ ।। ૧ ।। ઉદુત્યં જાતવેદસં દેવં વ્વહંતકેતવઃ।દ્દશેવિશ્વાયસૂર્યમ ।। ૨ ।। ચિત્રં દેવાનામુદગાદનીકં ચક્ષુર્મિત્રવ્વરુણસ્યાગ્નેઃ આપ્રાધાવાપૃથિવી અન્તરીક્ષં સૂર્ય આત્મા જગતસ્તસ્થુષશ્ચ ।। ૩ ।। તચ્ચક્ષુર્દેવ-

હિતં પુરસ્તાચ્છુક્રમુચ્ચરત્ । પશ્યેમ શરદઃશતં જીવેમ શરદઃશતં શ્રૃણુયામ-શરદઃ શતપ્રબ્રયામશરદઃ શતમદીનાઃ સ્યામશરદઃ શતમ્ભૂયશ્ચ શરદઃ શતાત્ ॥ ૪ ॥

આવી રીતે ઉપસ્થાન કર્યા પછી અગાઉ પ્રમાણે એક આહીં પ્રાણાયામ કરવો. તે પછી ગાયત્રી જપ કરવો. તેમાં પ્રથમ ગાયત્રીનું આવાહન અને ઉપસ્થાન કરવું તેના મંત્ર નીચે પ્રમાણે.

તેજોસીત્યસ્ય પરમેષ્ઠી પ્રજાપતિ ઋષિઃ આજ્યં દેવતા યજુશ્છંદઃગાયત્ર્યાવાહને વિનિયોગઃ ૐતેજોસિશુક્રમસ્યમૃતમસિધામનામાસિ પ્રિયંદેવના મનાધૃષ્ટન્દેવય જનમસિ ॥ પરોરજસ ઈતિ વિમલઋષિઃ। પરમાત્મા દેવતા। અનુષ્ટુપ્છંદઃ । ગાયત્ર્યુપસ્થાને વિનિ-

યોગઃ। ગાયત્ર્યસ્યેકપદીદ્વિપદી ત્રિપદી ચતુષ્પદ્યપદ્યસિ નહિપદ્યસે નમસ્તે તુરીયાય દર્શનાય પદાય પરોરજસે સાવદોમ્ ॥

પછી ઉભા રહી અથવા બેસીને જમણો હાથ વસ્ત્રથી વા ગૌમુખીએ ઢાંકી ધ્યાનપૂર્વક મનમાં એક સો આઠ અથવા અઠ્યાવીશ કે દશ ગાયત્રીના જપ કરવો. જપ કર્યા અગાઉ ગાયત્રીના એક વખત ઋષિછંદ" ભાણી જવા તે આ પ્રમાણે.

ગાયત્ર્યા વિશ્વામિત્રઋષિઃ। સવિતાદેવતા ગાયત્રીછંદ। જપે વિનિયોગઃ॥

પછી ડાબા હાથમાં જળ લઈ જમણા હાથથી ચોતરફ સંધ્યાનું વિસર્જન કરવું. તેનો મંત્ર નીચે પ્રમાણે.

ઉત્તમે શિખરે જાતે ભૂમ્યાં પર્વતમૂર્દ્ધનિ। બ્રાહ્મણૈરભ્યનુજ્ઞાતે ગચ્છદેવિ યથાસુખમ્ ॥ દેવાગાતુવિદોગાતુવિત્વા

ગાતુમિત । મનસસ્પતઇમન્દેવયજ્ઞ સ્વાહાવ્વતિધા: ॥ ૨ ॥

આ બે મંત્રોથી સંધ્યાનું વિસર્જન કરવું. પછી "ૐ ભદ્રનો વાતઃ યમનઃ" એ પદ ત્રણ વાર બોલી જમણા હાથ તરફથી એક આંટો ફરવો. પછી નીચેનો મંત્ર ભણી ચારે દિશાએ પગે લાગવું. તે મંત્ર આ પ્રમાણે.

આ સત્યલોકાદાપાતાલા દાલોકાલોક પર્વતાત્ । યે સંતિ બ્રાહ્મણા દેવાસ્તેભ્યો નિત્યં નમોનમઃ ॥ ૧ ॥

પછી બે વખત આચમન કરવું. પછી હાથમાં પાણી રાખી નીચેનો મંત્ર ભણી પાણી મૂકવું તે આ રીત.

અત્રાદ્ય૦ કૃતેન અનેન યથાસંખ્યા ગાયત્રીજપસહિતેન શ્રીપ્રાતઃસંધ્યાખ્યેનકર્મણા શ્રીભગવાન બ્રહ્મસ્વરૂપી સવિતાદેવતા પ્રીયતામ્ ॥

॥ ઇતિ પ્રાતઃસંધ્યા ॥

મંગલાચરણ.

ॐકાર બિંદુ સંયુક્તં, નિત્યં ધ્યાયન્તિ યોગિનઃ ।
કામદં મોક્ષદં ચૈવ, ॐકારાય નમો નમઃ ॥
સર્વદા સર્વકાર્યેષુ, નાસ્તિ તેષામમંગલમ્ ।
યેષાં હૃદિસ્થો ભગવાન્, મંગલાય તનો હરિઃ ॥

નમોऽસ્ત્વનંતાય સહસ્ત્રમૂર્તયે,
સહસ્ત્રપાદાક્ષિ શિરોરૂબાહવે ।
સહસ્ત્રનામ્ને પુરૂષાય શાશ્વતે,
સહસ્ત્ર કોટી યુગધારિણે નમઃ ॥

યં બ્રહ્માવરૂણેંદ્રરૂદ્રમરૂતઃ સ્તુન્વંતિ દિવ્યૈઃ સ્તવૈં ।
વેદૈઃ સાંગપદક્રમોપનિષદૈર્ગાયંતિ યં સામગાઃ ॥
ધ્યાનાવસ્થિત તદ્ગતેન મનસા પશ્યંતિ યં યોગિનો
યસ્યાં તં ન વિદુઃસુરાસુરગણા દેવાય તસ્મૈ નમઃ

સત્યવ્રતં સત્યપરં ત્રિસત્યં,
સત્યસ્ય યોનિં નિહિતં ચ સત્યે:
સત્યસ્ય સત્ય ઋતસત્યનેત્રં,
સત્યાત્મકં ત્વાં શરણં પ્રપદ્યે.

ત્વમેવ માતા ચ પિતા ત્વમેવ,
ત્વમેવ બંધુશ્ચ સખા ત્વમેવ;
ત્વમેવ વિદ્યા દ્રવિણં ત્વમેવ,
ત્વમેવ સર્વં મમ દેવદેવ.

કાયેન વાચા મનસેન્દ્રિયૈર્વા,
બુદ્ધયાત્મના વા પ્રકૃતેઃ સ્વભાવાત્;
કરોમિ યદ્યત્સકલં પરસ્મૈ
નારાયણાયેતિ સમર્પયામિ.

અજાતપક્ષા ઇવ માતરં ખગાઃ
સ્તન્યં યથા વત્સતરાઃ ક્ષુધાર્તાઃ
પ્રિયં પ્રિયેવાવ્યુષિતં વિષણ્ણા,
મનોઽરવિંદાક્ષ દિદૃક્ષતે ત્વામ્.

સર્વેઽત્ર સુખિનઃ સન્તુ સર્વે સન્તુ નિરામયાઃ
સર્વે ભદ્રાણિ પશ્યન્તુ મા કશ્ચિદ્ દુઃખમાપ્નુયાત્
ૐ વિશ્વાનિ દેવ સવિતર્દુરિતાનિ પરાસુવ,
યદ્ભદ્રં તન્નઽઆસુવ.

શ્રી કૃષ્ણાર્પણ.

ભીષ્મ દ્રોણતટા જયદ્રથજલા ગાંધારનીલોત્પલા,
શલ્યગ્રાહવતી કૃપેણ વહની કર્ણેન વેલાકુલા.
અશ્વત્થામ વિકર્ણઘોરમકરા દુર્યોધનાવર્તિની,
સાત્તીર્ણા ખલુ પાંડવૈ રણનદી કૈવર્તકઃ કેશવઃ

સર્વોપનિષદો ગાવો દોગ્ધા ગોપલનન્દનઃ,
પાર્થો વત્સ સુધીર્ભોક્તા દુગ્ધં ગીતામૃતં મહત:
પ્રપન્નપારિજાતાય તોત્રવેત્રૈકપોણયે,
જ્ઞાનમુદ્રાય કૃષ્ણાય ગીતામૃતં દુહેનમઃ
વસુદેવસુતં દેવં કંસચાણૂરમર્દનમ્
દેવકી પરમાનંદં કૃષ્ણં વંદે જગદ્દગુરૂમ્.

વૈદીક પ્રાર્થના.

ભદ્રં કર્ણેભિઃ શ્રુણુયામ્દેવા ભદ્રંપશ્યે માક્ષભિર્યજત્રાઃ,
સ્થિરૈરંગૈસ્તુષ્ટુવાધુંસસ્તનૂભિર્વ્યશેમહિ દેવહિતંયદાયુ:
આ બ્રહ્મન્ બ્રાહ્યણો બ્રહ્મવર્ચસી જાયતામ્, આ રાષ્ટ્રે
રાજન્યઃ.
શૂર ઇષવ્યોઽતિવ્યાધી મહારથો જાયતામ્,
દોગ્ધ્રીધેનુર્વોઢા:
નડવા નાશુઃ સપ્તિઃ પુરન્ધિર્યોષા, જિષ્ણું રથેષ્ટાઃ સભેયો,
યુવાસ્ય યજમાનસ્ય વીરો જાયતામ્. નિકામે નિકામે ન
પર્જન્યો:
વર્ષતુ ફલવત્યો ન ઓષધયઃ પચ્યન્તાં, યોગક્ષેમો નઃ
કલ્પાતમ્:

ૐ દ્યૌઃ શાન્તિરન્તરિક્ષ ँ શાન્તિઃ પૃથિવી શાન્તિ
રાપઃ, શાન્તિરોષધયઃ શાન્તિઃ વનસ્પતયઃ શાન્તિ ँ
ર્વિશ્વે દેવાઃ શાન્તિર્બ્રહ્મશાન્તિઃ સર્વં ँ શાન્તિઃ
શાન્તિરેવ શાન્તિઃ સામાશાન્તિરેધિ ૐ શાન્તિઃ
શાન્તિઃ શાન્તિર્બ્રહ્મશાન્તિ

શ્રી સ્તવપંચકસ્તોત્રમ્

નમસ્તે સતે સર્વલોકાશ્રયાય નમસ્તે ચિતે
વિશ્વરૂપાત્મકાય
નમોઽદ્વૈતતત્ત્વાય મુક્તિપ્રદાય નમો બ્રહ્મણે વ્યાપિને
નિર્ગુણાય. (૧)
ત્વમેકં શરણ્યં ત્વમેકં વરેણ્યં ત્વમેકં જગત્કારણમ્
વિશ્વરૂપમ્:
ત્વમેકં જગત્કર્તૃ પાતૃ પ્રહર્તૃ ત્વમેકં પરં નિશ્ચલં
નિર્વિકલ્પમ્. (૨)
ભયાનાં ભયં ભીષણં ભીષણાનાં ગતિઃ પ્રાણિનાં
પાવનં પાવનાનામ્:
મહોચ્ચૈઃ પદાનાં નિયન્તૃ ત્વમેકં પરેષાં પરં રક્ષણં
રક્ષણાનામ્. (૩)
પરેશ! પ્રભો! સર્વરૂપાવિનાશિન્ નિર્દેશ્ય સર્વેન્દ્રિ
યા ગમ્ય સત્ય;
અચિન્ત્યાક્ષર! વ્યાપકા વ્યક્તતત્ત્વાજપા ભાસ
કાધીશ! પાયાદપાયાત્. (૪)
ત્વદેકં સ્મરામસ્ત્વદેકં ભજામસ્ત્વદેકં જગત્સાક્ષિરૂપં
નમામઃ.
સદેકં વિધાનં નિરાલમ્બમીશં ભવામ્ભોધિપોતં
શરણ્યં વ્રજામઃ (૫)

પ્રાતઃ સ્મરણમ્

પ્રાતઃ સ્મરામિ હૃદિ સંસ્ફુરદાત્મતત્ત્વં,
સચ્ચિત્સુખં પરમહંસગતિં તુરીયમ્;
યત્સ્વપ્નજાગરસુષુપ્તિમવૈતિ નિત્યં,
તદ્બ્રહ્મ નિષ્કલમહં ન ચ ભૂત સંઘઃ (૧)

પ્રાતર્ભજામિ મનસો વચસામવાચ્યં,
વાચો વિભાન્તિ નિખિલા યદનુગ્રહેણ;
યન્નેતિ નેતિ વચનૈર્નિગમા અવોચુ,
સ્તં દેવદેવ મજમચ્યુત માહુરગ્ર્યમ્. (૨)

પ્રાતર્નમામિ તમસઃ પરમર્કવર્ણં,
પૂર્ણં સનાતનપદં પુરૂષોત્તમાખ્યમ્;
યસ્મિન્નિદં જગદશેષમશેષ મૂર્તૌ,
રજ્જવાં ભુજંગમિવ પ્રતિભાસિતં વૈ (૩)

પ્રાતઃ સ્મરામિ ગણનાથમનાથબન્ધું,
સિન્દુરપૂરપરિશોભિતગંડયુગ્મમ્;
ઉદ્દંડવિઘ્નપરિખંડનચંડદંડ,
માખંડલાદિસુરનાયક વૃંદ વન્દ્યમ્. (૪)

પ્રાતર્નમામિ મહિષાસુરચંડમુંડ,
શુંભાસુરપ્રમુખદૈત્યવિનાશદક્ષામ્;
બ્રહ્મેન્દ્રરૂદ્રમુનિમોહનલીલશીલાં,
ચંડીંસમસ્તસુરમૂર્તિમનેકરૂપામ. (૫)

પ્રાતઃ સ્મરામિ ભવભીતિહરં સુરેશં,
ગંગાધરં વૃષભવાહનમમ્બિકેશમ્;
ખટ્વાંગશૂલવરદાભયહસ્તમીશં,
સંસારરોગહરમૌષધમદ્વિતીયમ્. (૬)

પ્રાતઃ સ્મરામિ ભવભીતિમહાર્તિશાન્ત્યૈ,
નારાયણં ગરૂડવાહનમબ્જનાભમ્;
ગ્રાહાભિભૂતવરવારણમુક્તિહેતું,
ચક્રાયુધં તરૂણવારિજપત્રનેત્રમ્. (૭)

નમઃ સવિત્રે જગદેકચક્ષુષે,
જગત્પ્રસૂતિસ્થિતિનાશહેતવે;
ત્રયીમયાય ત્રિગુણાત્મધારિણે,
વિરંચિનારાયણશંકરાત્મને. (૮)

શંકરં શંકરાચાર્યં કેશવં બાદરાયણમ્;
સૂત્રભાષ્યકૃતૌ વન્દે ભગવન્તૌ પુનઃ પુનઃ (૯)

નમોઽસ્ત્વનંતાયસહસ્રમૂર્તયે, સહસ્રપાદાક્ષિશિરોરૂબાહવે.
સહસ્રનામ્ને પુરૂષાય શાશ્વતે, સહસ્રકોટીયુગધારિણેનમઃ;

ૐ

તત્સત્ પરમાત્મને નમઃ

શ્રી ગણેશાય નમઃ

ૐકારં બિંદુ સંયુક્તં નિત્યં ધ્યાયંતિ યોગિનઃ,
કામદં મોક્ષદં ચૈવ ૐ કારાય નમો નમઃ
ૐ સહનાવવતુ સહનૌ ભુનક્તુ સહવીર્યં,
કરવાવહૈ તેજસ્વિના વધી ત મસ્તુ મા વિદ્વિષાવહૈ.
ૐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ.

શિવપૂજન વિધિ

(આચમન પ્રાણાયામ કરી નીચેના મંત્ર ભણવા)

(૧) ૐ સ્વસ્તિનઽ ઇન્દ્રો વૃદ્ધશ્રવાઃ સ્વસ્તિનઃ પૂષાવિશ્વવેદાઃ સ્વસ્તિનસ્તાક્ષર્યોઽ અરિષ્ટ નેમિઃ સ્વસ્તિ નો બૃહસ્પતિર્દધાતુ

(૨) ભદ્રંકર્ણેભિઃ શ્રુણુયામદેવા ભદ્રં પશ્યે માક્ષભિ-ર્યજત્રાઃ
સ્થિરૈ રંગૈસ્તુષ્ટુવા (ગું) સસ્તનૂભિર્વ્યશેમહિ દેવહિતં જદાયુઃ

નમસ્કારાઃ

શ્રીમન્મહા ગણાધિપતયે નમઃ. ઇષ્ટદેવતાભ્યો નમઃ, કુલદેવતાભ્યો નમઃ, ગ્રામદેવતાભ્યો નમઃ, સ્થાનદેવતાભ્યો નમઃ, વાસ્તુદેવતાભ્યો નમઃ, વાણીહિરણ્યગર્ભાભ્યાં નમઃ, શ્રીલક્ષ્મીનારાયણાભ્યાં નમઃ, શ્રીઉમામહેશ્વરાભ્યાં નમઃ, શચીપુરંદરાભ્યાં નમઃ, માતાપિતૃચરણકમલાભ્યાં નમઃ, સર્વેભ્યો દેવેભ્યો નમઃ, સર્વેભ્યો બ્રાહ્મણેભ્યો નમો નમઃ. નિર્વિઘ્નમસ્તુ

સુમુખશ્ચૈકદન્તશ્ચ કપિલો ગજકર્ણકઃ,
લંબોદરશ્ચ વિકટો વિઘ્નનાશો ગણાધિપઃ
ધૂમ્રકેતુર્ગણાધ્યક્ષો ભાલચંદ્રો ગજાનન
દ્વાદશૈ તાનિ નામાનિ યઃ પઠેચ્છ્રુણુયાદપિ
વિદ્યારંભે વિવાહે ચ પ્રવેશે નિર્ગમે તથા
સંગ્રામે સંકટે ચૈવ વિઘ્નસ્તસ્ય ન જાયતે
શુક્લાંબરધરં દેવં શશિવર્ણં ચતુર્ભુજમ્
પ્રસન્નવદનં ધ્યાયેત્ સર્વવિઘ્નોપશાંતયે
અભીપ્સિતાર્થં સિદ્ધ્યર્થં પૂજિતો યઃ સુરાસુરૈઃ
સર્વવિઘ્નહરસ્તસ્મૈ ગણાધિપતયે નમઃ
સર્વમંગલમાંગલ્યે શિવે સર્વાર્થસાધિકે
શરણ્યે ત્ર્યંબકે ગૌરિ નારાયણિ નમોઽસ્તુ તે

સર્વદા સર્વકાર્યેષુ નાસ્તિ તેષામમંગલમ્
યેષાં હૃદિસ્થો ભગવાન્ મંગલાયતનો હરિઃ
તદેવ લગ્નં સુદિનં તદેવ તારાબલં ચંદ્રબલં તદેવ
વિદ્યાબલં દૈવબલં તદેવ લક્ષ્મીપતે તેંઘ્રિયુગં સ્મરામિ
લાભસ્તેષાં જયસ્તેષાં કુતસ્તેષાં પરાજયઃ
યેષાં મિંદીવર શ્યામો હૃદયસ્થો જનાર્દનઃ
યત્ર યોગીશ્વરઃ કૃષ્ણો યત્ર પાર્થો ધનુર્ધરઃ
તત્ર શ્રી ર્વિજયો ભૂતિર્ધ્રુવાનીતિર્મતિર્મમ
સર્વેષ્વારંભકાર્યેષુ ત્રયસ્ત્રિભુવનેશ્વરાઃ
દેવા દિશંતુ નઃ સિદ્ધિં બ્રહ્મેશાનજનાર્દનાઃ
વિનાયકં ગુરૂં ભાનું બ્રહ્મવિષ્ણુમહેશ્વરા ન્
સરસ્વતીં પ્રણમ્યાદૌ સર્વ કાર્યાર્થ સિદ્ધયે.

જનોઇના મંત્ર. સૂર્યને દેખાડીને પહેરવી.

ૐ યજ્ઞોપવિતં પરમં પવિત્રં
પ્રજાપતેર્યત્ સહજં પુરસ્તાત્
આયુષ્યમગ્ર્યં પ્રતિમુંચશુભ્રં
યજ્ઞોપવિતં બલમસ્તુ તેજઃ

અત્રાદ્ય મહામાંગલ્યપ્રદે. અમુકમાસે. અમુક પક્ષે. અમુકતિથૌ. અમુકવાસરે મમોપાત્ત દુરિતક્ષયાર્થં, શ્રીશિવમાનસપૂજામહં કરિષ્યે—

ૐ ધ્યાયેન્નિત્યં મહેશં રજતગિરિનિભં ચારૂચંદ્રાવતંસં
રત્નાકલ્પોજ્જ્વલાંગં પરશુમૃગવરાભીતિહસ્તં પ્રસન્નં;

પદ્માસીનં સમંતાત્સ્તુતમમરગણૈર્વ્યાઘ્રકૃત્તિં વસાનં
વિશ્વાદ્યં વિશ્વવંદ્યં નિખિલભયહરં પંચવક્ત્રં ત્રિનેત્રં.

શિવની માનસિક પૂજા

શાર્દૂલવિક્રીડિત-છંદ

રત્નૈઃ કલ્પિતમાસનં હિમજલૈઃ, સ્નાનં ચ દિવ્યાંબરં ।
નાનારત્નવિભૂષિતં મૃગમદા–મોદાંકિતં ચંદનં ॥
જાતીચંપકબિલ્વપત્રરચિતં, પુષ્પં ચ ધૂપં તથા ।
દીપં દેવ દયાનિધે! પશુપતે! હૃત્કલ્પિતં ગૃહ્યતામ્ ।૧।
સૌવર્ણે મણિખંડરત્નરચિતે, પાત્રે ઘૃતં પાયસં ।
ભક્ષ્યં પંચવિધં પયોદધિયુતં રંભાફલં પાયસં ॥
શાકાનામયુતં જલં રુચિકરં, કર્પૂરખંડોજ્વલં ।
તાંબૂલં મનસા મયા વિરચિતં, ભક્ત્યા પ્રભો સ્વીકુરુ
છત્રં ચામરયોર્યુગં વ્યજનકં, ચાદર્શકં નિર્મલં ।
વીણાભેરીમૃદંગકાહલકલા, ગીતં ચ નૃત્યં તથા ।
સાષ્ટાંગં પ્રણતિઃ સ્તુતિર્બહુવિધા, હ્યેતત્સમસ્તં મયા ।
સંકલ્પેન સમર્પિતં તવ વિભો, પૂજાં ગૃહાણ પ્રભો ।૩।
આત્મા ત્વં ગિરિજા મતિઃ સહચરાઃ પ્રાણાઃ શરીરં ગૃહં ।
પૂજા તે વિષયોપભોગરચના, નિદ્રાસમાધિસ્થિતિઃ ॥
સંચારઃ પદયોઃ પ્રદક્ષિણવિધિઃ સ્તોત્રાણિ સર્વાગિરો. ।
યદ્યત્કર્મ કરોમિ તત્તદખિલં, શંભો તવારાધનમ્ ॥૪॥
ઇત્યેવં હરપૂજનં પ્રતિદિનં, યો વા ત્રિસંધ્યં પઠેત્ ।
સેવાશ્લોકચતુષ્ટયં પ્રતિદિનં, પૂજા હરેર્માનસી ॥

સોયં સૌખ્યમવાપ્નુત્શ્રુતિધરં, સાક્ષાદ્ધરેર્દર્શનમ્ ।
વ્યાસસ્તેન મહાવસાનસમયે, કૈલાસલોકં ગતઃ ॥૫॥

આરતી

ૐ અગ્નિર્દેવતા. વાતોદેવતા. સૂર્યો દેવતા, ચંદ્રમા-દેવતા, વસવોદેવતા. રૂદ્રાદેવતા દિત્યાદેવતા, મરૂતોદેવતા, વિશ્વેદેવાદેવતા, બૃહસ્પતિર્દેવતેંદ્રો દેવતા વરૂણો દેવતા

દેવ્યા આર્તિ

પ્રવરાતીર નિવાસિનિ નિગમ પ્રતિ પાદ્યે
પારાવાર વિહારિણિનારાયણિ હૃદ્યે જયદેવી.
પ્રપંચસારે જગદાધારે શ્રી વિદ્યે,
પ્રપન્નપાલન નિરતે મુનિ વૃંદા રાધ્યે. જયદેવિ.
જય મોહિનિરૂપે મામિહ જનનિ સમુદ્ધર
પતિતં ભવ કૂપે જયદેવિ 1
દિવ્ય સુધાકર વદને કુંદો જ્જવલરદને
પદનખ નિર્જીત મદને મધુકૈટભ કદને જયદેવી.
વિકસિત પંકજ નયને પન્નગપતિશયને
ખગપતિ વહને ગહને સંકટ વન દહને જયદેવિ ૨
મંજીરાંકિતચરણે મણિ મુક્તાભરણે
કંચુકિવસ્ત્રાવરણે વક્ત્રાંબુજધરણે
શંક્રામયભયહરણે ભૂસુરસુખકરણે.
કરૂણાં કુરૂ મે શરણે ગજનક્રોદ્ધરણે જયદેવિ ૩

છિત્વા રાહુગ્રીવાં પાસિ ત્વં વિબુધાન્
દદાસિ મૃત્યુમનિષ્ટં પીયૂષં વિબુધાન્
વિહરસિ દાનવઋદ્ધાં સમરે સંસિદ્ધાન્
મધ્વમુનિશ્વરવરદે પાલય સંસિદ્ધાન્ જયદેવી ॥૪॥

મંત્ર પુષ્પાંજલી.

હરિઃ ૐ યજ્ઞેન યજ્ઞમયજન્ત દેવા સ્તાનિ ધર્માણિ
પ્રથમા ન્યાસન્
તેહનાકં મહિમાનઃ સચન્ત યત્ર પૂર્વે સાધ્યાઃ સાન્તિદેવાઃ
ૐ રાજાધિરાજાય પ્રસહ્ય સાહિને
નમો વયં વૈશ્રવણાય કુર્મહે.
સમેકામાન્કામકામાય મહ્યં કામેશ્વરો વૈશ્રવણો દદાતુ
કુબેરાય વૈશ્રવણાય મહારાજાય નમઃ
ૐ સ્વસ્તિ સામ્રાજ્યં ભૌજ્યં સ્વારાજ્યં વૈરાજ્યં
પારમેષ્ઠયં રાજ્યં મહારાજ્યમાધિપત્યમયં
સમન્તપર્યાયી સ્યાત્સાર્વભૌમઃ સાર્વાયુષ આન્તાદા
પરાર્ધાત્
પૃથિવ્યૈ સમુદ્રપર્યન્તા યા એકરાળિતિ
તદપ્યેષ શ્લોકોઽભિગીતો
મરૂતઃ પરિવેષ્ટારો મરૂતસ્યા વસન્ગૃહે
આવિક્ષિતસ્ય કામપ્રેવિશ્વે દેવાઃ સભાસદ ઇતિ
ૐ વિશ્વતશ્ચક્ષુરૂત વિશ્વતો મુખો વિશ્વતો બાહુરૂત

વિશ્વ તસ્પાત્ સંબાહુભ્યાન્ધમતિ સમ્પત્તત્રૈ-
ર્દ્યાવાભૂમીજનયં દેવ એકઃ ૐ ઇશાનઃ સર્વવિદ્યા
નામીશ્વરઃ સર્વભુતાનાં બ્રહ્માધિપતિ બ્રહ્મણોધિપતિ
બ્રહ્મા શિવો મે અસ્તુ સદા શિવોમ્ ૐ નમઃશિવાય.

પ્રાર્થના

અપરાધસહસ્રાણિ ક્રિયન્તેઽહર્નિશં મયા
દાસોઽહમિતિ માં જ્ઞાત્વા ક્ષમસ્વ પરમેશ્વર !
આવાહનં ન જાનામિ ન જાનામિ તવાર્ચનમ્
પૂજનં ચ ન જાનામિ ત્વં ગતિઃ પરમેશ્વર !
અનેન પૂજનેન શ્રી સાંબસદાશિવઃ
પ્રીયતામ્ ન મમ.

શુક્લ યજુર્વેદ રૂદ્રીનો બીજો અધ્યાય
(પુરૂષ સૂક્ત)

(આ અધ્યાયમાં પ્રભુના વિરાટ્ સ્વરૂપનું વર્ણન તથા પૂજન છે. પૂજન વિગેરે ઘણા પ્રસંગે આ અધ્યાય ગવાય છે; માટે બ્રાહ્મણોએ આ અધ્યાય શિખવો જોઇએ. ઘણે ઠેકાણે 'ષ'ના ઉચ્ચાર 'ખ' થાય છે.)

હરિઃ ૐ ॥ સહસ્રશીર્ષા પુરૂષઃ સહસ્રાક્ષઃ સહસ્રપાત ।
સભૂમિગું સર્વતસ્પૃત્વા ત્યતિષ્ઠદ્દશાઙ્ગુલમ્ ॥ ૧ ॥
પુરૂષઽએવેદગું સર્વં ર્યદ્ભૂતં જ્જચ્ચ ભાવ્ય્મ્ ।
ઉતામૃતત્વસ્યે શાનોજદન્ને નાતિરોહતિ ॥ ૨ ॥

એતાવાનસ્ય મહિમાતોજ્જ્યાયાઁશ્ચ પૂરૂષઃ ।
પાદોસ્યવિશ્વાભૂતાનિત્રિ પાદસ્યામૃતન્દિવિ ॥ ૩ ॥
ત્રિપાદૂર્ધ્વ ઽઉદૈત્પુરૂષઃ પાદોસ્યેહાભાવત્પુનઃ
તતો વિષ્વઙ્ વ્યક્રામત્સાશનાનશનેઽ અભિ ॥ ૪ ॥
તતોવિરાડજાયત વિરાજોઽ અધિપૂરૂષઃ ।
સજાતોઽત્યરિચ્યતપશ્ચાદ્ભૂમિમથો પુરઃ ॥ ૫ ॥
તસ્માદ્યજ્ઞાત્સર્વહુતઃ સમ્ભૃતમ્પૃષદાજ્યમ્ ।
પશૂઁસ્તાંશ્ચક્રેવાયવ્યાનારણ્યાન્ગ્રામ્યાશ્ચયે ॥ ૬ ॥
તસ્માદ્યજ્ઞાત્સર્વ હુત ઋચઃ સામાનિજજ્ઞિરે ।
છન્દાંસિજજ્ઞિરે તસ્માદ્યજુસ્તસ્માદજાયત ॥ ૭ ॥
તસ્માદશ્વાઽઅજાયન્તયે કેચોભયાદતઃ ।
ગાવો હજજ્ઞિરે તસ્માતતસ્માજ્જાતાઽઅજાવયઃ ॥ ૮ ॥
તંયજ્ઞમ્બર્હિષિ પ્રૌક્ષન્પુરુષઞ્જાતમગ્રતઃ ।
તેનદેવાઽઅયજન્તસાધ્યાઽઋષયશ્ચયે ॥ ૯ ॥
યત્પુરુષં વ્યદધુઃ કતિધાવ્યકલ્પયન્ ।
મુખંકિમસ્યાસીત્કિમ્બાહૂ કિમૂરૂપાદાઽઉચ્યેતે ॥૧૦॥
બ્રાહ્મણોસ્યમુખમાસીદ્બાહૂરાજન્યઃ કૃતઃ ।
ઊરૂતદસ્યયદ્વૈશ્યઃ પદ્ભ્યાંશૂદ્રોઽ અજાયત ॥ ૧૧ ॥
ચન્દ્રમામનસોજાતશ્ચક્ષોઃ સૂર્યો અજાયત ।
શ્રોત્રાદ્વાયુશ્ચપ્રાણશ્ચમુખાદગ્નિરજાયત ॥ ૧૨ ॥

નાભ્યાઽ આસીદન્તરિક્ષગુ શીર્ષ્ણો દ્યૌઃ સમવર્ત્તતઃ ।
પદ્ભ્યાંભૂમિર્દિશઃ શ્રોત્રાત્તથાલોકાઽઅકલ્પયન્ ॥૧૩॥

જત્પુરૂષેણ હવિષાદેવાયજ્ઞમતન્વત ।
વસન્તોઽસ્યા સીદાજ્યંગ્રીષ્મઽઇધ્મઃશરદ્ધવિઃ।૧૪।

સપ્તાસ્યાસન્પરિધયસ્ત્રિઃ સપ્તસમિધઃ કૃતાઃ ।
દેવાજદ્યજ્ઞન્તન્વાનાઽઅબધ્નન્પુરૂષમ્પશુમ્ ॥ ૧૫ ॥

જજ્ઞેનજજ્ઞમયજન્તદેવાસ્તાનિધર્મ્માણિપ્રથમાન્યાસન
તેહનાકમ્મહિમાનઃ સચન્તજત્રપૂર્વે સાધ્યાઃ સન્તિ
દેવાઃ ૧૬ ॥

અદ્ભ્યઃ સમ્ભૃતઃ પૃથિવ્યૈરસાચ્ચવિશ્વકર્મ્મણઃ
સમવર્ત્તતાગ્રે ।
તસ્યત્વષ્ટાવિદધદ્રૂપમેતિતન્મર્ત્ત્યસ્યદેવત્વ
માજાનમગ્રે ॥ ૧૭ ॥

વેદાહમેતમ્પુરૂખમ્મહાન્તમાદિત્યવર્ણન્તમસઃ પરસ્તા
તમેવવિદિત્વાતિમૃત્યુમેતિનાન્યપન્થાવિદ્યતેયનાય ૧૮

પ્રજાપતિશ્ચરતિગર્ભે અન્તરજાયમાનો બહુધા
વિજાયતે ।
તસ્ય જોનિમ્પરિપશ્યન્તિ ધીરાસ્તસ્મિન્હતસ્થુ-
ર્ભુવનાનિવિશ્વા ॥ ૧૯ ॥

ભોદેવેભ્યઆતપતિભોદેવાનામ્પુરોહિત: ।
પૂર્વોજાતોદેવેભ્યોજાતોનમોરૂચાયબ્રાહ્મયે ॥ ૨૦ ॥
રૂચમ્બ્રાહ્મં-જનયન્તો દેવા અગ્રેતદબ્રુવન્ ।
જસ્ત્વૈવમ્બ્રાહ્મણોવિદ્યાત્તસ્યદેવાઅસન્વશે ॥૨૧॥
શ્રીશ્ચતેલક્ષ્મીશ્ચપત્ન્યા વહોરાત્રેપાર્શ્વે નક્ષત્રાણિ
રૂપમશ્વિનૌવ્યાત્તમ્ ॥
ઇષ્ણન્નિષાણામુમ્મઇષાણસર્વ્વલોકમ્મઇષાણ ।૨।
(સમાપ્તમ્)

---:o:---

શ્રી રૂદ્ર સુક્ત.

---:o:---

હરિ: ૐ નમસ્તે રૂદ્રમન્યવઉતો ત ઇષવે નમ:, બાહુભ્યામુત તે નમ: ॥ ૧ ॥ યાતે રૂદ્ર શિવા તનૂ રઘોરાપાપકાશિની તયા ન સ્તન્વા શન્તમયાગિરિ-શન્તાભિચાકશીહિ ॥ ૨ ॥ યામિષું ગિરિશન્તહસ્તે બિભર્ષ્યસ્તવે ॥ શિવાં ગિરિત્રતાં કુરૂ માહિ ꣳ સીઃ પુરૂષં જગત ॥ ૩ ॥ શિવેન વચસાત્વા ગિરિશાચ્છા વદામસિ યથાન: સર્વમિજ્જગદયક્ષ્મ ꣳ સુમના અસત્ ॥ ૪ ॥ અધ્યવોચ દધિ વક્તા પ્રથમો દૈવ્યોભિષક્ અહીઁશ્ચ સર્વાન જમ્ભયન્ સર્વાશ્ચયાતુ

ધાન્યોધરાચીઃ પરાસુવ ॥ ૫ ॥ અસૌયસ્તામ્રો અરૂ-
ણઉત બભ્રુઃ સુમંગલઃ યે ચેમ ꣳ રૂદ્રા અભિતો
દિક્ષુશ્રિતાઃ સહસ્રશોઽ વૈષા ꣳ હેડઈમહે ॥ ૬ ॥
અસૌયોવસર્પતિ નીલગ્રીવો વિલોહિતઃ ઉતૈનં ગોપા
અદૃશ્રન્નદૃશ્રન્નુદહાર્યઃ સદૃષ્ટો મૃડયાતિનઃ ॥ ૭ ॥
નમોઽસ્તુ નીલગ્રીવાય સહસ્રાક્ષાય મીઢુષે અથોઽ-
યેઅસ્ય સત્વાનોઽહં તેભ્યોકરન્નમઃ ॥ ૮ ॥
પ્રમુંચ ધન્વનસ્ત્વમુભયો રાત્ન્યોર્જ્યામ્ યાશ્ચતે
હસ્તઇષવઃ પરાતાભગવોવપ ॥ ૯ ॥ વિજ્યં
ધનુઃ કપર્દિનો વિશલ્યોબાણવાં ઉત ॥ અને-
શન્નસ્ય યાઇષવઆભુરસ્યનિષંગધિઃ ॥ ૧૦ ॥
યાતે હેતિર્મીઢુષ્ટમહસ્તેબભૂવ તે ધનુઃ । તયા-
સ્માન્ વિશ્વતસ્ત્વમયક્ષ્મયાપરિભુજ ॥ ૧૧ ॥
પરિ તે ધન્વનો હેતિરસ્માન્ વૃણક્તુ વિશ્વતઃ અથો
યઇષુધિ સ્તવારે અસ્મન્ નિધેહિ તમ્ ॥ ૧૨ ॥
અવતત્ય ધનુષ્ટ્વં ꣳ સહસ્રાક્ષ શતેષુધે નિશીર્ય
શલ્યાનાં મુખા શિવો નઃ સુમના ભવ ॥ ૧૩ ॥
નમસ્તઆયુધાયાનાતતાય ધૃષ્ણવે ઉભાભ્યા
મુત તે નમો બાહુભ્યાં તવ ધન્વને ॥ ૧૪ ॥
માનો મહાન્ત મુત માનો અર્ભકં મા ન ઉક્ષન્ત મુત-
માનઉક્ષિતમ્ માનો વધીઃ પિતરં મોત માતરં માનઃ
પ્રિયા સ્તન્વો રૂદ્ર રીરિષ ॥ ૧૫ ॥ માન સ્તોકે તનયે

માન આયુષિ માનો ગોષુ માનો અશ્વેષુ રીરિષઃ માનો વિરાન્ રૂદ્ર ભામિનો વધીર્હવિષ્મંતઃ સદમિત્ત્વા હવામહે ॥ ૧૬ ॥ નમો હિરણ્ય બાહવે સેનાન્યે દિશાં ચ પતયે નમો નમો વૃક્ષેભ્યો હરિકેશેભ્યઃ પશૂનાં પતયે નમો નમઃ શષ્પિંજરાય ત્વિષીમતે પથીનાં પતયે નમો નમો હરિકેશાયોપવીતિને પુષ્ટાનાં પતયે નમઃ ॥ ૧૭ ॥ નમઃ બભ્લુશાય વ્યાધિને ન્નાનાં પતયે નમો નમો ભવસ્ય હેત્યૈ જગતાં પતયે નમો નમો રૂદ્રાયાતતાયિને ક્ષેત્રાણાં પતયે નમો નમઃ સૂતાયા હન્ત્યૈ વનાનાં પતયેનમઃ ॥ ૧૮ ॥ નમો રોહિતાય સ્થપતયે વૃક્ષાણાં પતયે નમો નમો ભુવન્તયે વારિવ સ્કૃતા ચોષધીનાં પતયે નમો નમો મ ત્રિણે વાણિજાય કક્ષાણાં પતયે નમો નમ ઉચ્ચૈર્ઘો ષાયા ક્રન્દયંત પત્તીનાં પતયે નમઃ ॥ ૧૯ ॥ નમઃ કૃત્સ્નાયતયા ધાવતે સત્ત્વનાં પતયે નમો નમઃ સહમાનાય નિવ્યાધિનઽ આવ્યાધિનીનાં પતયે નમો નમો નિષંગિણે કકુભાય સ્તેનાનાં પતયે નમો નમો નિચેરવે પરિચરાયારણ્યાનાં પતયે નમઃ ॥૨૦॥ નમો વંચતે પરિ વંચતે સ્તાયૂનાં પતયે નમો નમો નિષંગિણઽ ઇષુ ધિમતે તસ્કરાણાં પતયે નમો નમઃ સૃકાયિભ્યો જીઘાંસદ્ભ્યોમુષ્ણતાં પતયે નમો નમો ઽસિમદ્ભ્યોનક્તં ચરદ્ભ્યો વિકૃંતાનાં પતયે નમઃ

॥૨૧॥ નમ ઉષ્ણીષિણે ગિરિચરાય કુલુંચાનાં પતયે નમો નમ ઇષુમદ્ભ્યો ધન્વાયિભ્યશ્ચ વો નમો નમ આતન્વાનેભ્યઃ પ્રતિદધાનેભ્યશ્ચ વો નમો નમ આયચ્છદ્ભ્યોઽસ્યદ્ભ્યશ્ચ વો નમઃ ॥ ૨૨ ॥ નમઃ વિસૃજદ્ભ્યો વિધ્યદ્ભ્યશ્ચ વો નમો નમઃ સ્વપદ્ભ્યો જાગ્રદ્ભ્યશ્ચ વો નમો નમઃ શયાનેભ્ય આસીનેભ્યશ્ચ વો નમો નમ સ્તિષ્ઠદ્ભ્યો ધાવદ્ભ્યશ્ચ વો નમઃ॥ ૨૩ ॥ નમઃ સભાભ્યઃ સભાપતિભ્યશ્ચ વો નમો નમોઽશ્વેભ્યોઽશ્વપતિભ્યશ્ચ વો નમો નમ આવ્યાધિનીભ્યો વિવિધ્યન્તીભ્યશ્ચ વો નમો નમ ઉગણાભ્ય સ્તૃ ં હતીભ્યશ્ચ વો નમઃ ॥ ૨૪ ॥ નમઃ ગણેભ્યો ગણપતિભ્યશ્ચ વો નમો નમો વ્રાતેભ્યો વ્રાતપતિભ્યશ્ચ વો નમો નમો ગૃત્સેભ્યો ગૃત્સપતિભ્યશ્ચ વો નમો નમો વિરૂપેભ્યો વિશ્વરૂપેભ્યશ્ચ વો નમઃ ॥ ૨૫ ॥ નમ સેનાભ્યઃ સેનાનિભ્યશ્ચ વો નમો નમો રથિભ્યો અરથેભ્યશ્ચ વો નમો નમઃ ક્ષત્તૃભ્યઃ સંગ્રહીતૃભ્યશ્ચ વો નમો નમો મહદ્ભ્યો અર્ભકેભ્યશ્ચ વો નમઃ. ॥ ૨૭ ॥ નમસ્તક્ષભ્યો રથકારેભ્યશ્ચ વો નમો નમઃ કુલાલેભ્યઃ કર્મારેભ્યશ્ચ વો નમો નમો નિષાદેભ્યઃ પુંજીષ્ઠેભ્યશ્ચ વો નમો નમઃ શ્વનિભ્યો મૃગયુભ્યશ્ચ વો નમઃ ॥૨૭॥ નમઃ શ્વભ્યઃ શ્વપતિભ્યશ્ચ વો નમો નમો ભવાયચ રૂદ્રાયચ નમઃ શર્વાય ચ પશુપતયે ચ નમો નીલગ્રીવાય ચ

શિતિ કંઠાય ચ ॥ ૨૮ ॥ નમઃ કપર્દિને ચ વ્યુપ્ત-
કેશાય ચ નમઃ સહસ્રાક્ષાય ચ શત ધન્વને ચ નમો
ગિરિશયાય ચ શિપિવિષ્ટાય ચ નમો મીઢુષ્ટમાય ચેષુ-
મતે ચ ॥ ૨૯ નમો હ્રસ્વાય ચ વામનાય ચ નમો
બૃહતે ચ વર્ષીયસે ચ નમો વૃદ્ધાય ચ સવૃધે ચ નમોઽ
ગ્યાય ચ પ્રથમાય ચ ॥ ૩૦ ॥ નમઃ આશવે ચાજી-
રાયચ નમઃ શીઘ્રયાયચ શીભ્યાયચ નમ ઉર્મ્યાયચા
વસ્વન્યાય ચ નમો નાદેયાય ચ દ્વીપ્યાયચ ॥ ૩૧ ॥
નમો જ્યેષ્ઠાય ચ કનિષ્ઠાય ચ નમઃ પૂર્વજાયચા પર-
જાય ચ નમો મધ્યમાયચા પગલ્ભાય ચ નમો
જઘન્યાય ચ બુધ્ન્યાય ચ ॥ ૩૨ ॥ નમઃ સોભ્યાય ચ
પ્રતિ સર્યાય ચ નમો યામ્યાય ચ ક્ષેમ્યાય ચ નમઃ
શ્લોક્યાય ચાવ સાન્યાય ચ નમ ઉર્વર્યાય ચ ખલ્યા-
ય ચ ॥૩૩॥ નમો વન્યાય ચ કક્ષ્યાય ચ નમઃ શ્રવાય ચ
પ્રતિશ્રવાય ચ નમ આશુષેણાય આશુરથાય ચ નમઃ
શૂરાય ચાવભેદિને ચ ॥ ૩૪ ॥ નમો બિલ્મિને ચ
કવચિને ચ નમો વર્મિણે ચ વરૂથિને ચ નમઃ શ્રુતાય
ચ શ્રુત સેનાય ચ નમો દુંદુભ્યાય ચા હનન્યાય ચ
॥ ૩૫ ॥ નમો ધૃષ્ણવે ચ પ્રમૃશાય ચ નમો નિષંગિણે
ચેષુધિ મતે ચ નમ સ્તીક્ષ્ણેષવે ચા યુધિને ચ નમઃ
સ્વાયુધાય ચ સુધન્વને ચ ॥ ૩૬ ॥ નમઃ સ્રુત્યાય ચ
પથ્યાય ચ નમઃ કાટ્યાયચ નીપ્યાય ચ નમઃ કૂલ્યાય
ચ સરસ્યાય ચ નમો નાદેયાય ચ વૈશંતાય ચ ॥ ૩૭ ॥

નમઃ કૂપ્યાય ચાવટ્યાય ચ નમો વીધ્ર્યાય ચાતપ્યાય ચ
નમો મેઘ્યાય ચ વિદ્યુત્યાય ચ નમો વર્ષ્યાય ચા વર્ષ્યાય
ચ ॥ ૩૮ ॥ નમો વાત્યાય ચ રેષ્મ્યાય ચ નમો વાસ્ત-
વ્યાય ચ વાસ્તુ પાય ચ નમઃ સોમાય ચ રૂદ્રાય ચ નમ-
સ્તામ્રાય ચારૂણાય ચ ॥ ૩૯ ॥ નમઃ શંગવે ચ પશુ-
પતયે ચ નમ ઉગ્રાય ચ ભીમાય ચ ॥ નમોઽગ્રે વધાય ચ
દૂરે વધાય ચ નમો હંત્રે ચ હનીયસે ચ નમો વૃક્ષેભ્યો
હરિકેશેભ્યો નમ સ્તારાય ॥ ૪૦ ॥ નમઃ શંભવાય
ચ મયોભવાય ચ નમઃ શંકરાય ચ મય સ્કરાય ચ
નમઃ શિવાય ચ શિવતરાય ચ ॥ ૪૧ ॥ નમઃ પાર્યાય
ચા વાર્યાય ચ નમઃ પ્રતરણાય ચોત્તરણાય ચ નમસ્તી
ર્થ્યાય ચ કૂલ્યાય ચ નમઃ શષ્પ્યાય ચ ફેન્યાય ચ
॥ ૪૨ ॥ નમઃ સિકત્યાય ચ પ્રવાહ્યાય ચ નમ કિં
શિલાય ચ ક્ષયણાય ચ નમઃ કપર્દિને ચ પુલસ્તયે ચ
નમ ઇરિણ્યાય ચ પ્રપથ્યાય ચ ॥ ૪૩ ॥ નમો વ્રજ્યાય
ચ ગોષ્ઠ્યાય ચ નમ સ્તલ્પ્યાય ચ ગેહ્યાય ચ નમો
હૃદય્યાય ચ નિવેષ્પ્યાય ચ નમઃ કાટ્યાય ચ ગહ્વરેષ્ઠાય
ચ ॥ ૪૪ ॥ નમઃ શુષ્કયાય ચ હરિત્યાય ચ નમઃ પાં
સવ્યા ય ચ રજસ્યાય ચ નમો લોપ્યાય ચોલપ્યાય ચ નમ
ઉર્વ્યાય ચ સુર્વ્યાય ચ ॥ ૪૫ ॥ નમઃ પર્ણાય ચ
પર્ણશદાય ચ નમ ઉદ્ગુરમાણાય ચાભિઘ્નતે ચ નમ
આખિદતે ચ પ્રખિદતે ચ નમ ઇષુ કૃદ્ભ્યો ધનુષ્કૃદ્-
ભ્યશ્ચવો નમો નમો વઃ કિરિકેભ્યો દેવાનાં હૃદયેભ્યો

નમો વિચિન્વત્કેભ્યો નમો વિક્ષિણત્કેભ્યો નમઽઆ-
નિર્હતેભ્યઃ ॥ ૪૬ ॥ દ્રાપે અંધસસ્પતે દરિદ્ર નીલ-
લોહિત આસાં પ્રજાનામેષાં પશુનાંમાભેર્માંરોઙ્મો ચ
નઃ કિંચનામમત્ ॥ ૪૭ ॥ ઇમા રુદ્રાય તવસે કપ-
ર્દિને ક્ષયદ્વીરાય પ્રભરામહે મતીઃ, યથા શમસદ્ દ્વિપદે
ચતુષ્પદે વિશ્વં પુષ્ટં ગ્રામે અસ્મિન્નનાતુરમ્ ॥ ૪૮ ॥
યાતે રુદ્ર શિવા તનૂઃ શિવા વિશ્વાહાભેષજી શિવા
રુતસ્ય ભેષજી તયાનો મૃડ જીવસે ॥ ૪૯ ॥ પરિનો
રુદ્રસ્ય હેતિર્વૃણક્તુ પરિત્વેષસ્ય દુર્મતિ રઘાયોઃ અવ-
સ્થિરા મઘવદ્ભ્ય સ્તનુષ્વ મીઢ્વસ્તોકાય તનયાય મૃડ
॥ ૫૦ ॥ મીઢુષ્ટમ શિવતમ શિવોનઃ સુમના ભવ
પરમે વૃક્ષ આયુધન્નિધાય કૃતિં વસાન આચર પિનાકં
બિભ્રદાગહિ ॥૫૧॥ વિકિરિદ્ર વિલોહિત નમસ્તે અસ્તુ
ભગવઃ યાસ્તે સહસ્રં હેતયોઽન્યમસ્મન્નિવપન્તુતાઃ
॥ ૫૨ ॥ સહસ્રાણિ સહસ્રશો બાહ્વોસ્તવ હેતયઃ
તાસામીશાનો ભગવઃ પરાચીના મુખાકૃધિ ॥ ૫૩ ॥
અસંખ્યાતા સહસ્રાણિ યે રુદ્રા અધિ ભૂમ્યામ્
તેષાં સહસ્રયોજનેઽવધન્વાનિતન્મસિ ॥૫૪॥ અસ્મિ-
ન્મહત્યર્ણવેઽન્તરિક્ષે ભવા અધિ તેષાં સહસ્રયોજનેઽ
વધન્વાનિતન્મસિ ॥૫૫॥ નીલગ્રીવાઃ શિતિકંઠા દિવં
રુદ્રા ઉપશ્રિતા તેષાં સહસ્રયોજનેઽવધન્વાનિતન્મસિ
॥ ૫૬ ॥ નીલગ્રીવાઃ શિતિકંઠાઃ શર્વા અધઃ ક્ષમાચરાઃ

તેષાꣳ સહસ્રયોજનેઽવધન્વાનિતન્મસિ ॥ ૫૭ ॥ યેવૃ-
ક્ષેષુ શષ્પિંજરા નીલગ્રીવા વિલોહિતાઃ ॥ તેષાꣳ સહ-
સ્રયોજનેઽવધન્વાનિતન્મસિ ॥ ૫૮ ॥ યે ભૂતાનામધિ-
પતયો વિશિખાસઃ કપર્દિનઃ ॥ તેષાꣳ સસ્રયોજનેઽવ-
ધન્વાનિતન્મસિ ॥ ૫૯ ॥ યે પથાં પથિરક્ષસઽઐલબૃદા
આયુર્યુધઃ ॥ તેષાꣳ સહસ્રયોજનેઽવધન્વાનિતન્મસિ
॥ ૬૦ ॥ યે તીર્થાનિ પ્રચરન્તિ સૃકાહસ્તા નિષંગિણઃ ॥
તેષાꣳ સહસ્રયોજનેઽવધન્વાનિતન્મસિ ॥ ૬૧ ॥ યેઽ
ન્નેષુ વિવિધ્યન્તિ પાત્રેષુ પિબતો જનાન્ ॥ તેષાꣳ સહસ્ર-
યોજનેઽવધન્વાનિતન્મસિ ॥ ૬૨ ॥ યઽએતાવન્તશ્ચ
ભૂયાꣳસશ્ચદિશો રૂદ્રાવિતસ્થિરે તેષાꣳ સહસ્રયોજનેઽ
વધન્વાનિતન્મસિ ॥ ૬૩ ॥ નમોઽસ્તુ રૂદ્રભ્યો યે દિવિ-
યેષાં વર્ષમિષવઃ તેભ્યો દશ પ્રાચી ર્દશ દક્ષિણા દશ
પ્રતીચી ર્દશોદીચીર્દશોર્ધ્વાઃ તેભ્યો નમોઽઅસ્તુ તેનોઽ
વસ્તુ તેનો મૃડયન્તુ તેયં દ્વિષ્મો યશ્ચનો દ્વેષ્ટિ તમેષાં
જમ્ભેદધ્મઃ ॥ ૬૪ ॥ નમોઽસ્તુ રૂદ્રેભ્યો યેઽન્તરિક્ષે યેષાં
વાત ઇષવઃ તેભ્યો દશ પ્રાચીર્દશદક્ષિણા દશ પ્રતીચી-
ર્દશોદીચી ર્દશોર્ધ્વાઃ । તેભ્યો નમોઽઅસ્તુ તેનોઽવન્તુ
તેનો મૃડયન્તુ તે યં દ્વિષ્મોયશ્ચનો દ્વેષ્ટિ તમેષાં જમ્ભે-
દધ્મઃ ॥ ૬૫ ॥ નમોઽસ્તુ રૂદ્રેભ્યોયેપૃથિવ્યાંયેષામન્ન-
મિષવઃ તેભ્યો દશ પ્રાચી ર્દશ દક્ષિણા દશપ્રતીચીર્દ-
શોદીચી ર્દશોર્ધ્વાઃ તેભ્યો નમો અસ્તુ તેનોઽવન્તુ તેનો

મૃડયન્તુ તે યં દ્વિષ્મો યશ્ચનો દ્વેષ્ટિ તમેષાં જંભે દધ્મઃ ॥ ૬૬ ॥

મહિમ્નઃ સ્તોત્ર.

શ્રી ગણેશાયનમઃ । પુષ્પદંત ઉવાચ ॥ મહિમ્નઃ પારં તે પરમવિદુષો યદ્યસદૃશી. સ્તુતિર્બ્રહ્માદીના મપિતદવસન્નાસ્ત્વયિ ગિરઃ ॥ અથાવાચ્યઃ સર્વઃ સ્વમતિ પરિણામાવધિ ગૃણન્મમાપ્યેષઃ સ્તોત્રે હર નિરપવાદઃ પરિકરઃ ॥ ૧ ॥

અતીતઃ પંથાનં તવ ચ મહિમા વાઙ્મનસયો-રતદ્વ્યાવૃત્ત્યા યં ચકિતમભિધત્તે શ્રુતિરપિ ॥ સ કસ્ય સ્તોતવ્યઃ કતિવિધગુણઃ કસ્ય વિષયઃ, પદે ત્વર્વાચીને પતતિ ન મનઃ કસ્ય ન વચઃ ॥ ૨ ॥

મધુસ્ફીતા વાચઃ પરમમમૃતં નિર્મિતવતસ્તવ બ્રહ્મન્કિં વાગપિ સુરગુરોર્વિસ્મયપદમ્ ॥ મમ ત્વેતાં વાણીં ગુણકથનપુણ્યેન ભવતઃ પુનામીત્યર્થેઽસ્મિ-ન્પુરમથન બુદ્ધિર્વ્યવસિતા ॥ ૩ ॥

તવૈશ્વર્યં યત્તજ્જગદુદયરક્ષાપ્રલયકૃત્ત્રયીવસ્તુ વ્ય-સ્તં તિસૃષુ ગુણભિન્નાસુ તનુષુ ॥ અભવ્યાનામસ્મિ-

ન્વરદ રમણીયામરમણીં, વિહન્તું વ્યાક્રોશીં વિદધત ઇહૈકે જડધિયઃ ॥ ૪ ॥

કિમીહઃ કિંકાયઃ સ ખલુ કિમુપાયસ્ત્રિભુવનં કિમાધારો ધાતા સૃજતિ કિમુપાદાન ઇતિ ચ ॥ અતર્ક્યૈશ્વર્યે ત્વય્યનવસરદુઃસ્થો હતધિયઃ, કુતર્કોઽયં કાંશ્ચિન્મુખરયતિ મોહાય જગતઃ ॥ ૫ ॥

અજન્માનો લોકાઃ કિમવયવવન્તોઽપિ જગતામધિષ્ઠાતારં કિં, ભવવિધિરનાદૃત્ય ભવતિ ॥ અનીશો વા કુર્યાદ્ભુવનજનને કઃપરિકરો, યતો મંદાસ્ત્વાં પ્રત્યમરવર સંશેરત ઇમે ॥ ૬ ॥

ત્રયી સાંખ્યં યોગઃ પશુપતિમતં વૈષ્ણવમિતિ, પ્રભિન્ને પ્રસ્થાને પરમિદમદઃપથ્યમિતિ ચ ॥ રુચીનાં વૈચિત્ર્યાદૃજુકુટિલનાનાપથજુષાં, નૃણામેકો ગમ્યસ્ત્વમસિ પયસામર્ણવ ઇવ ॥ ૭ ॥

મહોક્ષઃ ખટ્વાંગં પરશુરજિનં ભસ્મ ફણિનઃ, કપાલં ચેતીયત્તવ વરદ તંત્રોપકરણમ્ ॥ સુરાસ્તાં તામૃદ્ધિં દધતિ તુ ભવદ્ભ્રૂપ્રણિહિતાં નહિ સ્વાત્મારામં વિષયમૃગતૃષ્ણા ભ્રમયતિ ॥ ૮ ॥

ધ્રુવં કશ્ચિત્સર્વં સકલમપરસ્ત્વધ્રુવમિદં, પરો ધ્રૌવ્યાધ્રૌવ્યે, જગતિ ગદતિ વ્યસ્તવિષયે ॥ સમસ્તે-

ઽપ્યેતસ્મિન્પુરમથન તૈર્વિસ્મિત ઇવ સ્તુવન્ જિહ્રેમિ
ત્વા ન ખલુ નનુ ધૃષ્ટા મુખરતા ॥ ૯ ॥

તવૈશ્વર્યં યત્નાદ્યદુપરિ વિરિંચોહરિરધઃ, પરિ-
ચ્છેત્તું યાતાવનલમનલસ્કંધવપુષઃ ॥ તતો ભક્તિ-
શ્રદ્ધાભરગુરુ ગૃણદ્ભ્યાં ગિરિશ યત્ સ્વયં તસ્થે
તાભ્યાં તવ કિમનુવૃત્તિર્ન ફલતિ ॥ ૧૦ ॥

અયત્નાદાપાદ્ય ત્રિભુવનમવૈરવ્યતિકરં, દશાસ્યો
યદ્બાહૂનભૃત રણકંડૂપરવશાન્ ॥ શિરઃપદ્મશ્રેણીરચિ-
તચરણાંભોરુહબલેઃ, સ્થિરાયાસ્ત્વદ્ભક્તેસ્ત્રિપુરહર
વિસ્ફૂર્જિતમિદમ્ ॥ ૧૧ ॥

અમુષ્ય ત્વત્સેવાસમધિગતસારં ભુજવનં, બલા-
ત્કૈલાસેઽપિ ત્વદધિવસતૌ વિક્રમયતઃ ॥ અલભ્યા
પાતાલેઽપ્યલસચલિતાં ગુષ્ઠશિરસિ, પ્રતિષ્ઠા ત્વય્યાસી
દ્ધ્રુવમુપચિતો મુહ્યતિ ખલઃ ॥ ૧૨ ॥

યદૃદ્ધિં સુત્રામ્ણો વરદ પરમોચ્ચૈરપિ સતી, મધ-
શ્ચક્રે બાણઃ પરિજનવિધેયત્રિભુવનઃ ॥ ન તચ્ચિત્રં
તસ્મિન્વરિવસિતરિ ત્વચ્ચરણયોર્ન કસ્યાપ્યુન્નત્યૈ
ભવતિ શિરસસ્ત્વય્યવનતિઃ ॥ ૧૩ ॥

અકાંડબ્રહ્માંડક્ષયચકિતદેવાસુરકૃપા, વિધેયસ્યા-
સીદ્યસ્ત્રિનયનવિષં સંહૃતવતઃ ॥ સ કલ્માષઃ કંઠે

તવ ન કુરુતે ન શ્રિયમહો. વિકારોઽપિ શ્લાઘ્યો ભુવનભયભંગવ્યસનિનઃ ॥ ૧૪ ॥

અસિદ્ધાર્થા નૈવ ક્વચિદપિ સદેવાસુરનરે, નિવર્તન્તે નિત્યં જગતિ જયિનો યસ્ય વિશિખાઃ ॥ સ પશ્યન્નીશત્વામિતરસુરસાધારણમભૂત્, સ્મરઃ સ્મર્તવ્યાત્મા ન હિ વશિષુ પથ્યઃ પરિભવઃ ॥ ૧૫ ॥

મહી પાદાઘાતાદ્વ્રજતિ સહસા સંશયપદં, પદં વિષ્ણોર્ભ્રામ્યદ્ભુજપરિઘરુગ્ણગ્રહગણમ્ ॥ મુહુર્દ્યૌર્દૌસ્થ્યં યાત્યનિભૃતજટાતાડિતતટા, જગદ્રક્ષાયૈ ત્વં નટસિ નનુ વામૈવ વિભુતા ॥ ૧૬ ॥

વિયદ્વ્યાપીતારાગણગુણિતફેનોદ્ગમરુચિઃ, પ્રવાહો વારાં યઃ પૃષતલઘુદૃષ્ટઃ શિરસિ તે ॥ જગદ્દ્વીપાકારં જલધિવલયં તેન કૃતમિત્યનેનૈવોન્નેયં ધૃતમહિમ દિવ્યં તવ વપુઃ ॥ ૧૭ ॥

રથઃ ક્ષોણી યંતા શતધૃતિરગેંદ્રો ધનુરથો, રથાંગે ચંદ્રાર્કૌ રથચરણપાણિઃ શર ઇતિ ॥ દિધક્ષોસ્તે કોઽયં ત્રિપુરતૃણમાડંબરવિધિર્વિધેયૈઃ, ક્રીડંત્યો ન ખલુ પરતંત્રાઃ પ્રભુધિયઃ ॥ ૧૮ ॥

હરિસ્તે સાહસ્રં કમલબલિમાધાય પદયો, ર્યદેકોને તસ્મિન્નિજમુદહરન્નેત્રકમલમ્ ॥ ગતો ભક્ત્યુ-

દ્રેકઃ પરિણતિમસૌ ચક્રવપુષા, ત્રયાણાં રક્ષાયૈ ત્રિપુરહર જાગર્તિ જગતામ્ ॥ ૧૯ ॥

ક્રતૌ સુપ્તે જાગ્રત્ત્વમસિ ફલયોગે ક્રતુમતાં, ક્વ કર્મ પ્રધ્વસ્તં ફલતિ પુરુષારાધનમૃતે ॥ અતસ્ત્વાં સંપ્રેક્ષ્ય ક્રતુષુ ફલદાનપ્રતિભુવં, શ્રુતૌ શ્રદ્ધાં બદ્ધા દૃઢપરિકરઃ કર્મસુ જનઃ ॥ ૨૦ ॥

ક્રિયાદક્ષો દક્ષઃ ક્રતુપતિરધીશસ્તનુભૃતા, મૃષીણામાર્ત્વિજ્યં શરણદ સદસ્યાઃ સુરગણાઃ ॥ ક્રતુભ્રંશસ્ત્વત્તઃ ક્રતુષુ ફલદાનવ્યસનિનો, ધ્રુવં કર્તુઃ શ્રદ્ધાવિધુરમભિચારાય હિ મખાઃ ॥ ૨૧ ॥

પ્રજાનાથં નાથ પ્રસભમભિકં સ્વાં દુહિતરં, ગતં રોહિદ્ભૂતાં રિરમયિષુ મૃષ્યસ્ય વપુષા ॥ ધનુષ્પાણેર્યાતં દિવમપિ સપત્રાકૃતમમું, ત્રસંતં તેઽદ્યાપિ ત્યજતિ ન મૃગવ્યાધરભસઃ ॥ ૨૨ ॥

સ્વલાવણ્યાશંસા ધૃતધનુષમહ્નાય તૃણવત્પુરઃ પ્લુષ્ટં દૃષ્ટ્વા, પુરમથનપુષ્પાયુધમપિ ॥ યદિ સ્ત્રૈણં દેવિ યમનિરતદેહાર્ધઘટના, દવૈતિ ત્વામદ્ધા બતવરદ મુગ્ધા યુવતયઃ ॥ ૨૩ ॥

શ્મશાનેષ્વાક્રીડા સ્મરહર પિશાચાઃ સહચરાશ્ચિતાભસ્માલેપઃ સ્રગપિ નૃકરોટીપરિકરઃ ॥ અમં-

ગલ્યં શીલં તવ ભવતુ નામૈવમખિલં, તથાપિ
સ્મર્તૃણાં વરદ પરમં મંગલમસિ ॥ ૨૪ ॥

મનઃપ્રત્યક્ચિત્તે સવિધમવધાયાત્તમરુતઃ, પ્રહૃષ્ય-
દ્રોમાણઃ પ્રમદસલિલોત્સંગિતદૃશઃ ॥ યદાલોક્યાહ્લાદં
હ્રદ ઇવ નિમજ્જ્યામૃતમયે, દધત્યંતસ્તત્ત્વં કિમપિ
યમિનસ્તત્કિલ ભવાન્ ॥ ૨૫ ॥

ત્વમર્કસ્ત્વં સોમસ્ત્વમસિ પવનસ્ત્વં હુતવહ,
સ્ત્વમાપસ્ત્વં વ્યોમ ત્વમુ ધરણિરાત્મા ત્વમિતિ ચ ॥
પરિચ્છિન્નામેવં ત્વયિ પરિણતા બિભ્રતુ ગિરં, ન
વિદ્મસ્તત્તત્ત્વં વયમિહ તુ યત્ત્વં ન ભવસિ ॥ ૨૬ ॥

ત્રયીં તિસ્રો વૃત્તીસ્ત્રિભુવનમથો ત્રીનપિ સુરાન-
કારાદ્યૈર્વર્ણૈ-સ્ત્રિભિરભિદધત્તીર્ણવિકૃતિ ॥ તુરીયં તે
ધામ ધ્વનિભિરવરુંધાનમણુભિઃ, સમસ્તવ્યસ્તં ત્વાં
શરણદ ગૃણાત્યોમિતિ પદમ્ ॥ ૨૭ ॥

ભવઃ શર્વો રુદ્રઃ પશુપતિરથોગ્રઃ સહમહાંસ્તથા
ભીમેશાના, વિતિ યદભિધાનાષ્ટકમિદમ્ ॥ અમુષ્મિ-
ન્પ્રત્યેકં પ્રવિચરતિ દેવશ્રુતિરપિ, પ્રિયાયાસ્મૈ ધામ્ને
પ્રણિહિતનમસ્યોઽસ્મિ ભવતે ॥ ૨૮ ॥

નમો નેદિષ્ઠાય પ્રિયદવદવિષ્ઠાય ચ નમો, નમઃ
ક્ષોદિષ્ઠાય સ્મરહર મહિષ્ઠાય ચ નમઃ ॥ નમો

વર્ષિષ્ઠાય ત્રિનયન યવિષ્ઠાય ચ નમો, નમઃ સર્વસ્મૈ તે તદિદમિતિ શર્વાય ચ નમઃ ॥ ૨૯ ॥

બહુલરજસે વિશ્વોત્પત્તૌ ભવાય નમો નમઃ, પ્રબલતમસે તત્સંહારે હરાય નમોનમઃ ॥ જનસુખકૃતે સત્વોદ્રિક્તૌ મૃડાય નમોનમઃ, પ્રમહસિ પદે નિસ્ત્રૈગુણ્યે શિવાય નમો નમઃ ॥ ૩૦ ॥

કૃશપરિણતિચેતઃક્લેશવશ્યં ક્વચેદં, ક્વચ તવ ગુણસીમોલ્લંઘિની શશ્વદૃદ્ધિઃ ॥ ઇતિ ચકિતમમંદીકૃત્ય માં ભક્તિરાધા, દ્વરદ ચરણયોસ્તેવાક્યપુષ્પોપહારમ્ ॥ ૩૧ ॥

અસિતગિરિસમં સ્યાત્કજ્જલં સિંધુપાત્રે, સુરતરુવરશાખા લેખની પત્રમુર્વી ॥ લિખતિ યદિ ગૃહીત્વા શારદા સર્વકાલં, તદપિ તવ ગુણાનામીશ પારં ન યાતિ ॥ ૩૨ ॥

અસુરસુરમુનીંદ્રૈરર્ચિતસ્યેંદુમૌલે, ગ્રંથિતગુણમહિમ્નો નિર્ગુણસ્યેશ્વરસ્ય ॥ સકલગુણવરિષ્ઠઃ પુષ્પદંતાભિધાનો, રુચિરમલઘુવૃત્તૈઃ સ્તોત્રમેતચ્ચકાર ॥ ૩૩ ॥

અહરહરનવદ્યં ધૂર્જટેઃ સ્તોત્રમેતત્પઠતિ પરમભક્ત્યા શુદ્ધચિત્તઃ પુમાન્યઃ ॥ સ ભવતિ શિવલોકે રુદ્રતુલ્યસ્તથાત્ર પ્રચુરતરધનાયુઃ પુત્રવાન્કીર્તિમાંશ્ચ ॥ ૩૪ ॥

મહેશાન્નાપરો દેવો મહિમ્નો ના પરા સ્તુતિઃ ॥
અઘોરાન્નાપરો મંત્રો નાસ્તિ તત્ત્વં ગુરોઃ પરમ્ ॥ ૩૫ ॥

દીક્ષા દાનં તપસ્તીર્થં જ્ઞાનં યાગાદિકા ક્રિયાઃ ॥
મહિમ્નઃ સ્તવપાઠસ્યં કલાં નાર્હંતિ ષોડશીમ્ ॥ ૩૬ ॥

કુસુમદશનનામા સર્વગંધર્વરાજઃ શશિધરવર-મૌલેર્દેવદેવસ્ય દાસઃ ॥ સ ગુરુનિજમહિમ્નો ભ્રષ્ટ એવાસ્ય રોષાત્સ્તવનમિદમકાર્ષીદ્દિવ્યદિવ્યં મહિમ્નઃ ॥ ૩૭ ॥

સુરવરમુનિપૂજ્યં સ્વર્ગમોક્ષૈકહેતું, પઠતિ યદિ મનુષ્યઃ પ્રાંજલિર્નાન્યચેતાઃ ॥ વ્રજતિ શિવસમીપં કિંનરૈઃ સ્તૂયમાનઃ, સ્તવનમિદમમોઘં પુષ્પદંતપ્રણીતમ્ ॥ ૩૮ ॥

શ્રીપુષ્પદંતમુખપંકજનિર્ગતેન, સ્તોત્રેણ કિલ્બિષહરેણ હરપ્રિયેણ ॥ કંઠસ્થિતેન પઠિતેન સમાહિતેન, સુપ્રીણિતો ભવતિ ભુતપતિર્મહેશઃ ॥ ૩૯ ॥

ઇત્યેષા વાઙ્મયી પૂજા શ્રીમચ્છંકરપાદયોઃ ॥
અર્પિતા તેન મે દેવઃ પ્રીયતાં ચ સદાશિવઃ ॥ ૪૦ ॥

ઇતિ શ્રીપુષ્પદંતગંધર્વરાજવિરચિતં શ્રીશિવમહિમ્નઃ સ્તોત્રં સંપૂર્ણમ્ ॥ શ્રીસદાશિવાર્પણમસ્તુ ॥

।। શ્રીગણેશાય નમઃ ।।

।। અથ ઉપમન્યુકૃતશિવસ્તોત્રમ્ ।।

જય શંકર પાર્વતીપતે મૃડ શંભો શશિખંડન ।
મદનાન્તક ભક્તવત્સલ પ્રિયકૈલાસ દયાસુધાંબુધે ।।૧।।

સદુપાયકથાસ્વપંડિતો હૃદયે દુઃખશરેણ ખંડિતઃ ।
શશિખંડશિખંડમંડનં શરણં યામિ શરણ્યમીશ્વરમ્ ।।૨।।

મહતઃ પરિતઃ પ્રસર્પતસ્તમસો દર્શનભેદિનો ભિદે ।
દિનનાથ ઇવ સ્વતેજસા હૃદયવ્યોમ્નિ મનાગુદેહિ નઃ ।।૩।।

ન વયં તવ ચર્મચક્ષુષા પદવીમપ્યુપવીક્ષિતું ક્ષમાઃ ।
કૃપયાઽભયદેન ચક્ષુષા સકલેનેશ વિલોકયાશુ નઃ ।।૪।।

ત્વદનુસ્મૃતિરેવ પાવની સ્તુતિયુક્તા કિમુ વક્તુમીશ સા ।
મધુરં હિ પયઃ સ્વભાવતો નનુ કીદૃક્સિતશર્કરાન્વિતમ્ ।।૫

સવિષોઽપ્યમૃતાયતે ભવાન્ છવમુંડાભરણોઽપિ પાવનઃ ।
ભવ એવ ભવાંતકઃ સતાં સમદૃષ્ટિર્વિષમેક્ષણોઽપિ સન્ ।।૬।।

અપિ શૂલધરો નિરામયો દૃઢવૈરાગ્યરતોઽપિ રાગવાન્ ।
અપિ ભૈક્ષ્યચરો મહેશ્વરશ્ચરિતં ચિત્રમિદં હિ તે પ્રભો ।।૭।।

વિતરત્યભિવાંછિતં દૃશા પરિદૃષ્ટઃ કિલ કલ્પપાદપઃ ।
હૃદયે સ્મૃત એવ ધીમતે નમતેઽભીષ્ટફલપ્રદો ભવાન્ ॥૮॥

સહસૈવ ભુજંગપાશવાન્ વિનિગૃહ્ણાતિ ન યાવદંતકઃ ।
અભયં કુરુ તાવદાશુ મે ગતજીવસ્ય પુનઃ કિમૌષધૈઃ॥૯॥

સવિષૈરિવ ભીમપન્નગૈર્વિષયૈરેભિરલં પરિક્ષતમ્ ।
અમૃતૈરિવ સંભ્રમેણ મામભિષિંચાશુ દયાવલોકનૈઃ ।૧૦।

મુનયો બહવોઽપિ ધન્યતાં ગમિતા સ્વાભિમતાર્થદર્શિનઃ ।
કરુણાકર યેન તેન મામવસન્નં નનુ પશ્ય ચક્ષુષા ॥૧૧॥

પ્રણમામ્યથ યામિ ચાપરં શરણં કં કૃપણાભયપ્રદમ્ ।
વિરહીવ વિભો પ્રિયામયં પરિપશ્યામિ ભવન્મયં જગત્ ૧૨

બહવો ભવતાઽનુકમ્પિતાઃ કિમિતીશાન ન માઽનુકમ્પસે ।
દધતા કિમુ મંદરાચલં પરમાણુઃ કમઠેન દુર્ધરઃ ॥૧૩॥

અશુચિં યદિ માઽનુમન્યસે કિમિદં મૂર્ધ્નિ કપાલદામ તે ।
ઉત શાઠ્યમસાધુસંગિનં વિપલક્ષ્માસિ ન કિં દ્વિજિહ્વધૃક્ ॥

વ દૃશં વિદધામિ કિં કરોમ્યનુતિષ્ઠામિ કથં ભયાકુલઃ ।
વૈ નુતિષ્ઠસિ રક્ષ રક્ષ મામયિ શમ્ભો શરણાગતોઽસ્મિ તે ૧૫

વિલુઠામ્યવનૌ કિમાકુલઃ કિમુરો હન્મિ શિરશ્છિનદ્મિ વા ।
કિમુ રોદિમિ રારટીમિ કિં કૃપણં માં ન યદીક્ષસે પ્રભો ।૧૬।

ક્ષિવ સર્વગ શર્વ શર્મદ પ્રણતો દેવ દયાં કુરુષ્વ મે ।
નમ ઇશ્વર નાથ દિક્પતે પુનરેવેશ નમો નમોઽસ્તુ તે ।૧૭

શરણં તરુણેન્દુશેખરઃ શરણં મે ગિરિરાજકન્યકા ।
શરણં પુનરેવ તાવુભૌ શરણં નાઽન્યદુપૈમિ દૈવતમ્ ।।૧૮।।

ઉપમન્યુકૃતં સ્તવોત્તમં જપતઃ શંભુસમીપવર્તિનઃ ।
અભિવાંછિતભાગ્યસંપદઃ પરમાયુઃ પ્રદદાતિ શંકરઃ ।।૧૯।।

શંકરસ્ય ચરિતં કથામૃતં ચન્દ્રશેખરગુણાનુકીર્તનમ્ ।
નીલકણ્ઠ તવ પાદસેવનં સંભવન્તુ મમ જન્મનિ જન્મનિ।

।। ઇત્યુપમન્યુકૃતં શિવસ્તોત્રં સમ્પૂર્ણમ્ ।।

।। શ્રીગણેશાય નમઃ ।।

શિવષડક્ષરસ્તોત્રમ્ ।

ૐકારં બિન્દુસંયુક્તં નિત્યં ધ્યાયન્તિ યોગિનઃ ।
કામદં મોક્ષદં ચૈવ ૐકારાય નમો નમો નમઃ ।। ૧ ।।

નમન્તિ ઋષયો દેવા નમન્ત્યપ્સરસાં ગણાઃ ।
નરા નમન્તિ દેવેશં નકારાય નમો નમઃ ।। ૨ ।।

મહાદેવં મહાત્માનં મહાધ્યાનં પરાયણમ્ ।
મહાપાપહરં દેવં મકારાય નમો નમઃ ।। ૩ ।।

શિવં શાન્તં જગન્નાથં લોકાનુગ્રહકારકમ્ ।
શિવમેકપદં નિત્યં શિકારાય નમો નમઃ ।। ૪ ।।

વાહનં વૃષભો યસ્ય વાસુકિઃ કણ્ઠભૂષણમ્ ।
વામે શક્તિધરં દેવં વાકારાય નમો નમઃ ॥ ૫ ॥

યત્ર યત્ર સ્થિતો દેવ સર્વવ્યાપી મહેશ્વર ।
યો ગુરૂઃ સર્વદેવાનાં યકારાય નમો નમઃ ॥ ૬ ॥

ષડક્ષરમિદં સ્તોત્રં યઃ પઠેચ્છિવસન્નિધૌ ।
શિવલોકમવાપ્નોતિ શિવેન સહ મોદતે ॥ ૭ ॥

ઇતિ શ્રીરુદ્રયામલે ઉમામહેશ્વરસંવાદે શિવષડક્ષરસ્તોત્રં સંપૂર્ણમ્ ।

॥ શ્રીગણેશાય નમઃ ॥

શિવપંચાક્ષરસ્તોત્રમ્ ।

નાગેન્દ્રહારાય ત્રિલોચનાય ભસ્માંગરાગાય મહેશ્વરાય ।
નિત્યાય શુદ્ધાય દિગમ્બરાય તસ્મૈ નકારાય નમઃ શિવાય ૧

મન્દાકિનીસલિલચન્દનચર્ચિતાય નન્દીશ્વરપ્રમથનાથ મહેશ્વરાય ।
મન્દારપુષ્પબહુપુષ્પસુપૂજિતાય તસ્મૈ મકારાય નમઃ શિવાય ॥ ૨ ॥

શિવાય ગૌરીવદનાબ્જવૃન્દ સૂર્યાય દક્ષાધ્વરનાશકાય ।
શ્રીનીલકંઠાય વૃષધ્વજાય તસ્મૈ શિકારાય નમઃ શિવાય ।૩।

વસિષ્ઠકુંભોદ્‌ભવગૌતમાર્ય-મુનીન્દ્રદેવાર્ચિતશેખરાય ।
ચન્દ્રાર્કવૈશ્વાનરલોચનાય તસ્મૈ વકારાય નમઃ શિવાય ॥૪॥

યજ્ઞસ્વરૂપાય જટાધરાય પિનાકહસ્તાય સનાતનાય ।
દિવ્યાય દેવાય દિગમ્બરાય તસ્મૈ યકારાય નમઃ શિવાય ।૫।

પંચાક્ષરમિદં પુણ્યં યઃ પઠેચ્છિવસન્નિધૌ ।
શિવલોકમવાપ્નોતિ શિવેન સહ મોદતે ॥૬॥

ઇતિ શ્રીમચ્છંકરાચાર્યવિરચિતં શિવપંચાક્ષરસ્તોત્રં સમ્પૂર્ણમ્ ।

બિલ્વાષ્ટકમ્.

ત્રિદલં ત્રિગુણાકારં ત્રિનેત્રં ચ ત્રિધાયુધમ્ ।
ત્રિજન્મપાપસંહાર-મેકબિલ્વં શિવાર્પણમ્ ॥ ૧ ॥

ત્રિશાખૈર્બિલ્વપત્રૈશ્ચ અચ્છિદ્રૈઃ કોમલૈસ્તથા ।
શિવપૂજાં કરિષ્યામિ એકબિલ્વં શિવાર્પણમ્ ॥૨॥

અખણ્ડબિલ્વપત્રેણ પૂજિતં નન્દિકેશ્વરમ્ ।
શુધ્યતિ સર્વપાપેભ્યઃ એકબિલ્વં શિવાર્પણમ્ ॥૩॥

શાલિગ્રામશિલામેકાં વિપ્રાણાં જાતુ અર્પયેત્ ।
સોમયજ્ઞમહાદાનં એકબિલ્વં શિવાર્પણમ્ ॥૪॥

દન્તિકોટિસહસ્રાણી અશ્વમેધશતાનિ ચ ।
કોટિકન્યામહાદાનં એકબિલ્વં શિવાર્પણમ્ ॥૫॥

લક્ષ્મ્યાશ્ચ સ્તનઉત્પન્નં મહાદેવસદાપ્રિયમ્ ।
બિલ્વવૃક્ષં પ્રયચ્છામિ એકબિલ્વં શિવાર્પણમ્ ॥૬॥

દર્શનં બિલ્વવૃક્ષસ્ય સ્પર્શનં પાપનાશનમ્ ।
અઘોરપાપસંહારમેકબિલ્વં શિવાર્પણમ્ ॥૭॥

મૂલતો બ્રહ્મરૂપાય મધ્યતો વિષ્ણુરૂપિણે ।
અગ્રતઃ શિવરૂપાય એકબિલ્વં શિવાર્પણમ્ ॥૮॥

બિલ્વાષ્ટકમિદં પુણ્યં યઃ પઠેચ્છિવસન્નિધૌ ।
સર્વપાપવિનિર્મુક્તઃ શિવલોકમવાપ્નુયાત્ ॥૯॥

ઇતિ શ્રીબિલ્વાષ્ટકં સમ્પૂર્ણમ્

ૐ નમઃ શિવાય ।

શિવ ધ્યાનમ્

ધ્યાયેન્નિત્યં મહેશં રજતગિરિનિભં ચારૂ ચન્દ્રાવતંસં ।
રત્નાકલ્પોજ્જ્વલાંગં પરશુમૃગવરા ભીતિહસ્તં પ્રસન્નમ ॥

પદ્માસીનં સમન્તાસ્તુતમમરગણૈ વ્યાઘ્રકૃત્તિં વસાનમ ।
વિશ્વાદ્યં વિશ્વવન્દ્યં નિખિલભયહરં પંચવક્ત્રં ત્રિનેત્રમ ॥

સ્તવઃ

વન્દે દેવમુમાપતિં સુરગુરૂં વન્દે જગત્કારણમ્,
વન્દે પન્નગભૂષણં મૃગધરં વન્દે પશૂનાં પતિમ્ ।
વન્દે સૂર્યશશાઙ્કવહ્નિનયનં વન્દે મુકુન્દપ્રિયમ્,
વન્દે ભક્તજનાશ્રયં ચ વરદં વન્દે શિવં શઙ્કરમ્ ॥

વન્દે પઞ્ચમુખામ્બુજં ત્રિનયનં વન્દે લલાટેક્ષણમ્,
વન્દે વ્યોમજગઙ્ગજટા સુમુકુટં ચન્દ્રાર્દ્ધં ગંગાધરમ્ ।
વન્દે ભસ્મકૃતં ત્રિપુન્ડ્ર જટિલં વન્દેષ્ટમૂર્ત્યષ્ટકમ્,
વન્દે ભક્તજનાશ્રયં ચ વરદં વન્દે શિવં શંકરમ્ ॥

વન્દે મઙ્ગલ રાજિતાદ્રિનિલયં વન્દે સુરાધીશ્વરં,
વન્દે શઙ્કરમપ્રમેયમતુલં વન્દે યમદ્વેષિતમ્ ।
વન્દે કુણ્ડલિ સજ્જકુણ્ડલધરં, વન્દે સહસ્ત્રાનનં,
વન્દે ભકતજનાશ્રયં ચ વરદં વન્દે શિવં શઙ્કરમ્ ॥

ત્વં બ્રહ્માં સૃષ્ટિકર્તા ચ ત્વં વિષ્ણુઃ પરિપાલકઃ ।
ત્વં શિવં શિવદોઽનન્તઃ સર્વ સંહારકારકઃ ॥
એકં નિત્યં વિમલાચલં સર્વદ્દા સાક્ષીભૂતં ।
ભાવાતીતં ત્રિગુણ રહિતં સદ્દગુરૂં તં નમામિ ॥
નાનારુપવિધાતા ત્વં ભકતાનાં ધ્યાનહેતવે ।
યેષુ રુપેષુ યત્પ્રીતિસ્તત્તદ્રૂપં બિભર્ષિ ચ ॥

હે ચન્દ્રચૂડ મદનાન્તક શૂલપાણે
સ્થાણો ગિરીશ ગિરિજેશ મહેશ શંભો ।
ભૂતેશ ભીતિભયસૂદન મામનાથં,
સંસારદુઃખગહનાજ્જગદીશ રક્ષ ॥ ૧ ॥

હે પાર્વતીહૃદયવલ્લભ ચન્દ્રમૌલે
ભૂતાધિપ પ્રમથનાથ ગિરીશજાપ ।
હે વામદેવ ભવ રૂદ્ર પિનાકપાણે
સંસારદુઃખગહનાજ્જગદીશ રક્ષ ॥ ૨ ॥

હે નીલકણ્ઠ વૃષભ ધ્વજ પઞ્ચવકત્ર
લોકેશ શેષવલય પ્રમથેશ શર્વ ।
હે ધૂર્જટે પશુપતે ગિરિજાપતે માં
સંસારદુઃખગહનાજ્જગદીશ રક્ષ ॥ ૩ ॥

હે વિશ્વનાથ શિવ શંકર દેવદેવ,
ગઙ્ગાધર પ્રમથનાયક નન્દિકેશ ।
બાણેશ્વરાન્ધકરિપો હર લોકનાથ
સંસારદુઃખગહનાજ્જગદીશ રક્ષ ॥ ૪ ॥

વારાણસી પુરપતે મણિકર્ણિકેશ,
વીરેશ દક્ષમખકાલ વિભો ગણેશ ।
સર્વજ્ઞ સર્વહૃદયૈકનિવાસ નાથ,
સંસારદુઃખગહનાજ્જગદીશ રક્ષ ॥ ૫ ॥

શ્રીમન્મહેશ્વર કૃપામય હે દયાલો
હે વ્યોમકેશ શિતિકણ્ઠ ગણાધિનાથ ।
ભસ્માઙ્ગરાગ નૃકપાલકલાપમાલ,
સંસારદુઃખગહનાજ્જગદીશ રક્ષ ॥ ॥ ૬ ॥

કૈલાસશૈલવિનિવાસ વૃષાક પે હે,
મૃત્યુઞ્જય ત્રિનયન ત્રિજગન્નિવાસ ।
નારાયણપ્રિય મદાપહ શક્તિનાથ,
સંસારદુઃખગહનાજ્જગદીશ રક્ષ ॥ ૭ ॥

વિશ્વેશ વિશ્વભવનાશ્રય વિશ્વરૂપ
વિશ્વાત્મક ત્રિભુવનૈકગુણાધિવેશ ।
હે વિશ્વબન્ધુ કરૂણામય દીનબન્ધો,
સંસારદુઃખગહનાજ્જગદીશ રક્ષ ॥ ૮ ॥

પશુનાં પતિં પાપનાશં પરેશં,
ગજેન્દ્રસ્ય કૃત્તિં વસાનં વરેણ્યમ્ ।
જટાજૂટમધ્યે સ્ફુરદ્ગાઙ્ગવારિં,
મહાદેવમેકં સ્મરામિ સ્મરારિમ્ ॥ ૯ ॥

મહેશં સુરેશં સુરારાતિનાશં,
વિભું વિશ્વનાથં વિભૂત્યઙ્ગભૂષમ્ ।
વિરૂપાક્ષમિન્દ્વર્કવહ્નિત્રિનેત્રં,
સદાનન્દમીડે પ્રભું પઞ્ચવક્ત્રમ્ ॥ ૧૦ ॥

ગિરીશં ગણેશં ગલે નીલવર્ણં,
ગવેન્દ્રાધિરૂઢં ગણાતીતરૂપમ્ ।
ભવં ભાસ્વરં ભસ્મના ભૂષિતાઙ્ગં,
ભવાનીકલત્રં ભજે પઞ્ચવક્ત્રમ્ ॥ ૧૧ ॥

શિવાકાન્ત શમ્ભો શશાઙ્કાર્ધમૌલે,
મહેશાન્ શૂલિન્ જટાજૂટધારિન્ ।
ત્વમેકો જગદ્વ્યાપકો વિશ્વરૂપ,
પ્રસીદ પ્રસીદ પ્રભો પૂર્ણરૂપ ॥ ૧૨ ॥

પરાત્માનમેકં જગદ્બીજમાદ્યં,
નિરીહં નિરાકારમોઙ્કારવેદ્યમ્ ।
યતો જાયતે પાલ્યતે યેન વિશ્વં,
તમીશં ભજે લીયતે યત્ર વિશ્વમ્ ॥ ૧૩ ॥

ન ભૂમિર્નચાપો ન વહ્નિર્ન વાયુર્ન,
ચાકાશભાસ્તે ન તન્દ્રા ન નિદ્રા ।
ન ગ્રીષ્મો ન શીતં ન દેશો ન વેષો,
ન યસ્યાસ્તિ મૂર્તિસ્ત્રિમૂર્તિં તમીડે ॥ ૧૪ ॥

અજં શાશ્વતં કારણં કારણાનાં,
શિવં કેવલં ભાસકં ભાસકાનામ્ ।
તુરીયં તમઃપારમાદ્યન્તહીનં,
પ્રપદ્યે પરં પાવનં દ્વૈતહીનમ્ ॥ ૧૫ ॥

નમસ્તે નમસ્તે વિભો વિશ્વમૂર્તે,
નમસ્તે નમસ્તે ચિદાનન્દમૂર્તે ।
નમસ્તે નમસ્તે તપોયોગગમ્ય,
નમસ્તે નમસ્તે શ્રુતિજ્ઞાનગમ્ય ॥ ૧૬ ॥

ચૂડોત્તંસિત ચંદ્રચારૂ કલિકા ચંચચ્છિખા ભાસ્વરો,
લીલાદગ્ધ વિલોલ કામશલભઃ શ્રેયોદશાગ્રે સ્ફુરન્;
અંતઃ સ્ફુર્જદપાર મોહતિમિર પ્રાગ્ ભાર મુચ્ચાટયં,
શ્વતઃ સદ્મનિ યોગિનાં વિજયસે જ્ઞાન દીપોહરઃ॥૧૭॥

ચંદ્રોદ્ભાસિત શેખરે સ્મરે હરે ગંગા ધરે શંકરે,
સર્પૈ ભૂષિત કંઠકર્ણ વિવરે નેત્રોત્થ વૈશ્વાનરે;
દંતિત્વકકૃત સુંદરાં બરધરે ત્રૈલોકય સારે હરે,
મોક્ષાર્થં કુરૂ ચિત્તવૃત્તિ મખિલા મન્યૈસ્તુ કિં કર્મભિઃ.૧૮

કિં વાઽનેન ધનેન વાજીકરિભિઃ પ્રાપ્તેન રાજ્યેન કિં,
કિંવા પુત્ર કલત્ર મિત્ર પશુભિર્દેહેન ગેહેન કિમ્;
જ્ઞાત્વૈતત્ક્ષણભંગુરં સપદિ રે ત્યાજયં મનો દૂરતઃ,
સ્વાત્માર્થં ગુરૂવાકયતો ભજ ભજ શ્રીપાર્વતીવલ્લભમ૧૯

આયુર્નશ્યતિ પશ્યતાં પ્રતિદિનં યાતિ ક્ષયં યૌવનં,
પ્રત્યાયાંતિ ગતાઃ પુનર્ન દિવસાઃ કાલો જગદ્ભક્ષકઃ;
લક્ષ્મીસ્તોયતરંગભંગચપલા વિદ્યુચ્ચલં જીવિતં,
તસ્માન્માં શરણાગતં શરણદ ત્વં રક્ષ રક્ષાઽધુના. ॥૨૦॥

કરચરણ કૃતં વાક્કાયજં કર્મજં વા
શ્રવણ નયનજં વા માનસં વાઽપરાધમ્,
વિહિતમ વિહિતં વા સર્વમેતત્ક્ષમસ્વ,
જય જય કરૂણાબ્ધે શ્રી મહાદેવ શંભો ॥૨૧॥

દેવીસ્તોત્ર.

શક્રાદયઃ સ્તુતિઃ

॥ ૠષિરૂવાચ ॥

શક્રાદયઃ સુરગણાનિહતેતિવીર્યે ।
તસ્મિન્દુરાત્મનિ સુરારિબલે ચ દેવ્યા ॥
તાંતુષ્ટુવુઃ પ્રણતિ નમ્ર શિરોધરાંસા ।
વાગ્ભિઃ પ્રહર્ષ પુલકોદ્ગમચારૂદેહાઃ ॥ ૧ ॥

દેવ્યા યયા તતમિદં જગદાત્મશ કત્યા ।
નિઃશેષદેવગણ શક્તિ સમૂહમૂર્ત્યા ॥
તામંબિકામખિલ દેવ મહર્ષિ પૂજ્યાં ।
ભકત્યા નતાઃ સ્મ વિદધાતુ શુભાનિ સાનઃ ॥૨॥

યસ્યાઃ પ્રભાવમતુલં ભગવાનનંતો ।
બ્રહ્માહરશ્ચ નહિ વકતુમલં બલં ચ ॥
સા ચંડિકાખિલ જગત્પરિપાલનાય ।
નાશાય ચાશુભયસ્ય મતિં કરોતુ ॥ ૪ ॥

યાશ્રીઃ સ્વયં સુકૃતિનાં ભવનેશ્વલક્ષ્મીઃ ।
પાપાત્મનાં કૃતધિયાં હૃદયેષુ બુદ્ધિઃ ॥
શ્રદ્ધાઃ સતાં કુલજન પ્રભવસ્ય લજ્જા ।
તાં ત્વાં નતાઃ સ્મપરિપાલય દેવિ વિશ્વમ્ ॥ ૫ ॥

કિં વર્ણયામ તવરૂપચિંત્ય મેતત્ ।
કિં ચાતિવીર્યમસુરક્ષય કારિ ભૂરિ ॥
કિં ચાહવેષુ ચરિતાનિ તવાતિયાનિ ।
સર્વેષુ દેવ્યસુરદેવ ગણાદિકેષુ ॥ ૬ ॥

હેતુઃ સમસ્ત જગતાં ત્રિગુણાપિ દોષૈ ।
નંજ્ઞાયસે હરિ હરાદિભિરપ્યપારા ॥
સર્વાશ્રયાખિલમિદં જગદંશભૂત ।
મવ્યા કૃતાહિ પરમા પ્રકૃતિસ્ત્વમાદ્યા ॥ ૭ ॥

યસ્યાઃ સમસ્તસુરતાસમુદીરણેન ।
તૃપ્તિં પ્રયાતિ સકલેષુ મખેષુ દેવી ॥
સ્વાહા સિવૈ પિતૃગણસ્ય ચ તૃપ્તિહેતુ ।
રૂચ્યાર્યસે ત્વમત એવ જનૈઃ સ્વધા ચ ॥ ૮ ॥

યામુક્તિહતુ રવિ ચિંત્ય મહાવ્રતાત્વ- ।
મભ્યસ્યસે સુનિયતેંદ્રિય તત્વસારૈઃ ॥
મોક્ષાર્થિભિર્મુનિભિરસ્તસમસ્તદોષૈ ।
વિંદ્યાસિ સા ભગવતી પરમાહિ દેવે ॥ ૯ ॥

શબ્દાત્મિકા સુવિમલર્ગ્યજુષાં નિધાન ।
મુદ્દગીથ રમ્ય પદ પાઠવતાં ચ સામ્નામ્ ॥
દેવિત્રયી ભગવતી ભવ ભાવનાય ।
વાર્ત્તાસિ સર્વજગતાં પરમાર્ત્તિ હંત્રી ॥ ૧૦ ॥

મેધાસિ દેવિ વિદિતાખિલ શાસ્ત્ર સારા ।
દુર્ગાસિ દુર્ગ ભવ સાગરનૌર સંગા ॥
શ્રીઃ કૈટભારિ હૃદયૈકકૃતાધિવાસા ।
ગૌરિત્વમેવ શશિમૌલિકૃત પ્રતિષ્ઠા ॥ ૧૧ ॥

ઇષત્સહાસમમલં પરિપૂર્ણચંદ્ર ।
બિંબાનુકારિકનકોત્તમ કાંતિ કાંતમ્ ॥
અત્યદ્દ્ભુતં પ્રહૃતમાત્તરૂપા તથાપિ ।
વક્ત્રં વિલોક્ય સહસા મહિષા સુરેણ ॥ ૧૨ ॥

દ્દષ્ટ્વા તુ દેવિ કુપિતં ભૃકુટીકરાલ ।
મુદ્યચ્છ શાંક સદ્દશચ્છવિયન્ન સદ્યઃ ॥
પ્રાણાન્મુમોચ મહિષસ્તદતી વચિત્રં ।
કૈર્જીવ્યતે હિ કુપિતાંક દર્શનેન ॥ ૧૩ ॥

દેવિ પ્રસીદ પરમા ભવતી ભવાય ।
સદ્યો વિનાશયસિ કોપવતી કુલાનિ ॥
વિજ્ઞાતમેતદધુનૈવયદસ્તમેત— ।
ન્નીતં બલં સુવિપુલં મહિષાસુરસ્ય ॥ ૧૪ ॥

તે સમતા જનપદેષુ ધનાનિ તેષાં ।
તેષાં યશાંસિ ન ચ સીદતિ ધર્મ વર્ગઃ ॥
ધન્યાસ્ત એવ નિભૃતાત્મજભૃત્યદારા ।
યેષાં સદાભ્યુદય દાભવતી પ્રસન્ના ॥ ૧૫ ॥

ધર્મ્યાણિ દેવિ સકલાનિ સદૈવ કર્મા- ।
ણ્યત્યાદૃતઃ પ્રતિદિનં સુકૃતિકરોતિ ॥
સ્વર્ગં પ્રયાંતિ ચ તતો ભવતિ પ્રસાદા ।
લ્લોકત્રયેપિ ફલદાનનુ દેવિ તેન ॥ ૧૬ ॥

દુર્ગે સ્મૃતા હરસિ ભીતિમશેષજંતો ।
સ્વસ્થૈઃ સ્મૃતામતિમતીવ શુભાંદદાસિ ॥
દારિદ્રયદુઃખભયહારિણિ કા ત્વદન્યા ।
સર્વોપકારકરણાય સદાર્દ્રચિત્તા ॥ ૧૭ ॥

એભિર્હતૈર્જગદુપૈતિ સુખં તથૈતે ।
કુર્વંતુ નામ નરકાય ચિરાય પાપમ્ ॥
સંગ્રામમૃત્યુમધિગમ્ય દિવં પ્રયાંતુ ।
મત્વેતિ નૂનમહિતાન્વિનિહંસિ દેવિ ॥ ૧૮ ॥

દૃષ્ટ્વૈવ કિં ન ભવતી પ્રકરોતિ ભસ્મ ।
સર્વાસુરાનરિષુ યત્પ્રહિણોષિ શસ્ત્રમ્ ॥
લોકાન્પ્રયાંતુ રિપવોપિ હિ શસ્ત્રપૂતા ।
ઇત્થં મતિર્ભવતિ તેષ્વપિતેષુ સાધ્વી ॥ ૧૯ ॥

ખડ્ગઃ પ્રભાનિકર વિસ્ફુરણૈસ્તથોગ્રૈઃ ।
    શુલાગ્રકાંતિનિવહેન દશોસુરાણામ્ ॥
યન્નાગતા વિલયમંશુભહિં દુખંડ ।
    યોગ્યાનનં તવ વિલોકયતા તદેતત્ ॥ ૨૦ ॥

દુર્વૃત્ત વૃત્ત શમનં તવ દેવિ શીલં ।
    રૂપં તથૈતદવિચિંત્યમતુલ્યમન્યૈઃ ॥
વીર્યં ચ હંતૃહૃતદેવ પરાક્રમાણાં ।
    વરિષ્વપિ પ્રકટિતવ દયાત્વયેત્થમ્ ॥ ૨૧ ॥

કેનોપમા ભવતુ તે સ્ય પરાક્રમસ્ય ।
    રૂપંચ શત્રુભય કાર્યતિહારિ કુત્ર ॥
ચિત્તે કૃપા સમર નિષ્ઠરતા ચ દૃષ્ટા ।
    ત્વય્યેવ દેવિ વરદે ભુવનત્રયેપિ ॥ ૨૨ ॥

ત્રૈલોકયમેતદખિલં રિપુ નાશનેન ।
    ત્રાતં ત્વયા સમર મૂર્દ્ધનિ તેપિ હત્વા ॥
નીતાદિવં રિપુગણા ભયમપ્યપાસ્ત- ।
    મસ્માકમુન્મદ સુરારિ ભવં નમસ્તે ॥ ૨૩ ॥

શૂલેન પાહિ નો દેવિ પાહિ ખડ્ગેન ચાંબિકે ॥
ઘંટા સ્વનેન નઃ પાહિ ચાપજ્યાનિ સ્વનેન ચ ॥ ૨૪ ॥

પ્રાચ્યાં રક્ષ પ્રતીચ્યાં ચ ચંડિકે રક્ષ દક્ષિણે ॥
ભ્રામણેનાત્મ શૂલસ્ય ઉત્તરસ્યાં તથેશ્વરિ ॥ ૨૫ ॥

સૌમ્યાનિ યાનિ રૂપાણિ ત્રૈલોક્યે વિચરંતિ તે ॥
યાનિ ચાત્યંતઘોરાણિ તૈરક્ષાસ્માંસ્તથા ભુવમ્ ॥ ૨૬ ॥
ખડ્ગ શૂલગદાદીનિ યાનિ ચાસ્ત્રાણિ તેંબિકે ॥
કરપલ્લવ સંગીનિ તૈરસ્માન્ રક્ષ સર્વતઃ ॥ ૨૭ ॥

॥ ઋષિરૂવાચ ॥ ૨૮ ॥

એવં સ્તુતા સુરૈર્દિવ્યૈઃ કુસુમૈર્નંદનોદ્ભવૈઃ ॥
અર્ચિતા જગતાં ધાત્રી તથા ગંધાનુલેપનૈઃ ॥ ૨૯ ॥
ભક્ત્યાસમસ્તૈસ્ત્રિદશૈર્દિવ્યૈર્ધૂપઃ સુધૂપિતા ॥
પ્રાહ પ્રસાદ સુમુખી સમસ્તાન્પ્રણતાન્સુરાન્ ॥ ૩૦ ॥

॥ દેવ્યુવાચ ॥ ૩૧ ॥

વ્રિયતાં ત્રિદશાઃ સર્વે યદસ્મત્તોભિવાંછિતમ ॥ ૩૨ ॥

॥ દેવાઊચુઃ ॥ ૩૩ ॥

ભગવત્યા કૃતં સર્વં ન કિંચિદવશિષ્યતે ॥ ૩૪ ॥

યદયં નિહતઃશત્રુરસ્માકં મહિષાસુરઃ ॥
યદિ ચાપિ વરોદેયસ્ત્વયાસ્માકં મહેશ્વરિ ॥ ૩૫ ॥

સંસ્મૃતા સંસ્મૃતાત્વંનો હિંસેથાઃ પરમાપદઃ ॥
યશ્ચ મર્ત્યસ્તવૈરેભિસ્ત્વાં સ્તોષ્યત્યમલાનને ॥ ૩૬ ॥

તસ્ય વિત્તર્દ્ધિ વિભવૈર્ધનદારાદિ સંપદામ્ ॥
વૃદ્ધયેસ્મત્પ્રસન્ના ત્વં ભવેથાઃ સર્વદાંબિકે ॥ ૩૭ ॥

॥ ઋષીરૂવાચ ॥ ૬૮ ॥

ઇતિ પ્રસાદિતા દેવૈર્જગતાર્થે તથાત્મનઃ ॥
તથેત્યુક્ત્વકા ભદ્રકાલી બભૂવાંતર્હિતા નૃપ! ॥ ૩૯ ॥
ઇત્યેતત્કથિતં ભૂપ! સંભૂતા સા યથા પુરા ॥
દેવી દેવશરીરેભ્યો જગત્રયહિતૈષિણી ॥ ૪૦ ॥
પુનશ્ચ ગૌરીદેહાત્ સા સમુદ્ભૂતા યથા ભવત્ ॥
વધાય દુષ્ટદૈત્યાનાં તથાશુંભનિશુંભયોઃ ॥ ૪૧ ॥
રક્ષણાય ચ લોકાનાં દેવાનામુપકારિણી ॥
તચ્છૃણુષ્વમયાખ્યાતં યથાવત્કથયામિતે ॥ ૪૨ ॥

ઈતી શ્રીમાર્કંડેય પુરાણે સા૦ શક્રાદિસ્તુતિર્નામ ચતુર્થોધ્યાયઃ

દેવ્યપરાધ ક્ષમાપન સ્તોત્રં.

ન મંત્રં નો યંત્રં તદપિ ચ ન જાને સ્તુતિમહો ।
ન ચાહ્વાનં ધ્યાનં તદપિ ચ ન જાને સ્તુતિકથા ॥
ન જાને મુદ્રાસ્તે તદપિ ચ ન જાને વિલપનં ।
પરં જાને માતસ્ત્વદનુ શરણં ક્લેશહરણમ્ ॥ ૧ ॥
વિધેરજ્ઞાનેન દ્રવિણવિરહેણાલસતયા ।
વિધેયા શક્યત્વાત્તવ ચરણયોર્યાચ્યુતિરભૂત ॥
તદેતત્ક્ષંતવ્યં જનનિ સકલોદ્ધારિણિ શિવે ।
કુપુત્રો જાયેત ક્વચિદપિ કુમાતા ન ભવતિ ॥ ૨ ॥

પૃથિવ્યાં પુત્રાસ્તે જનનિ બહવઃ સંતિ સરલાઃ ।
પરં તેષાં મધ્યે વિરલરલોહં તવ સુતઃ ॥
મદીયાયં ત્યાગઃ સમુચિતમિદં નો તવ શિવે
કુપુત્રો જાયેત ક્વચિદપિ કુમાતા ન ભવતિ ॥ ૩ ॥

જગન્માતર્માતસ્તવ ચરણસેવા ન રચિતા ।
નવા દત્તં દેવિ દ્રવિણમપિ ભૂયસ્તવ મયા ॥
તથાપિ ત્વં સ્નેહ મયિ નિરૂપમ યત્પ્રકુરૂષે ।
કુપુત્રો જાયેત ક્વચિદપિ કુમાતા ન ભવતિ ॥ ૪ ॥

પરિત્યકત્વા દેવાન્વિવિધવિધસેવા કુલતયા ।
મયા પંચાશીતેરધિકમપનીતે તુ વયસિ ॥
ઇદાનીં ચેન્માતસ્તવ યદિ કૃપા નાપિ ભવિતા ।
નિરાલંબો લંબોદરજનનિ કં યામિ શરણમ્ ॥ ૫ ॥

શ્વપાકો જલ્પાકો ભવતિ મધુપાકોપમગિરા ।
નિરાતંકો રંકો વિહરતિ ચિરં કોટિકનકૈઃ ॥
તવાપર્ણે કર્ણે વિશતિમનુવર્ણે ફલમિદં ।
જનઃ કો જાનીતે જનનિ જપનીયં જપવિધૌ ॥ ૬ ॥

ચિતા ભસ્માલેપો ગરલમશનં દિક્પટધરો ।
જટાધારી કંઠે ભુજગપતિહારી પશુપતિઃ ॥
કપાલી ભૂતેશો ભજતિ જગદીશકપદવીં ।
ભવાનિ ત્વત્પાણિ ગ્રહણ પરિપાટી ફલમિદમ્ ॥ ૭ ॥

ન મોક્ષસ્યાકાંક્ષા ન ચ વિભવવાંછાપિ ચ ન મે ।
ન વિજ્ઞાનાપેક્ષા શશિમુખિ સુખેચ્છાપિ ન પુનઃ ॥
અતસ્ત્વાં સંયાચે જનનિ જનનં યાતુ મમ વૈ ।
મૃડાની રુદ્રાણી શિવ શિવ ભવાનીતિ જપતઃ ॥ ૮ ॥

નારાધિતાસિ વિધિના વિવિધોપચારૈઃ ।
કિં રૂક્ષ ચિંતનપરૈર્ન કૃતં વચોભિઃ ॥
શ્યામે ત્વમેવ યદિ કિંચન મય્યનાથે ।
ધત્સે કૃપામુચિતમંબ પરં તવૈવ ॥ ૯ ॥

આપત્સુ મગ્નઃ સ્મરણં ત્વદિયં કરોમિ દુર્ગે કરુણાર્ણવેશિ ।
નૈતચ્છઠત્વં મમ ભાવયેથાઃ ક્ષુધાતૃષાર્તા જનનીં સ્મરંતિ ૧૦

જગદંબ વિચિત્રમત્ર કિં પરિપૂર્ણા કરુણાઽસ્તિ ચેન્મયિ ।
અપરાધપરંપરાવૃતં નહિ માતા સમુપેક્ષતે સુતમ્ ॥૧૧॥

મત્સમઃ પાતકી નાસ્તિ પાપઘ્ની ત્વત્સમા નહિ ।
એવં જ્ઞાત્વા મહાદેવિ યથા યોગ્યં તથા કુરુ ॥ ૧૨ ॥

દેવીસ્તુતિ.

વામે પુસ્તકધારિણીમભયદાં સાક્ષસ્રજં દક્ષિણે ।
ભક્તેભ્યો વરદાનપેશલકરાં કર્પૂરકુંદોજ્જ્વલાં ॥
ઉજ્જૃંભાંબુજપત્ર કાંતિનયનાં સ્નિગ્ધપ્રભાલોકિનીં ।
યે ત્વામંબ ન શીલયંતિ મનસા તેષાં કવિત્વં કુતઃ ॥૧॥

દેવાનાં ત્રિતય ત્રયી હુતભુજાં શક્તિત્રયં ત્રિસ્વરા ।
ત્રૈલોક્યં ત્રિપદી ત્રિપુષ્કરમથો ત્રિબ્રહ્મવર્ણાસ્ત્રયઃ ॥
યત્કિંચિત્ જગતિ ત્રિધા નિયમિતં વસ્તુ ત્રિવર્ગાદિકં ।
તત્સર્વં ત્રિપુરેતિ નામ ભગવત્યન્વેતિ તે તત્વતઃ ॥૨॥

લક્ષ્મીં રાજકુલે જયાં રણમુખે ક્ષેમંકરીમધ્વનિ ।
ક્રવ્યાદ્ દ્વિપસર્પ ભાજી શબરી કાંતાર દુર્ગે ગિરૌ ॥
ભૂત–પ્રેત–પિશાચ–જૃંભકભયે સ્મૃત્વા મહાભૈરવીં ॥
વ્યામોહે ત્રિપુરાં તરંતિ વિપદસ્તારાં ચતોયપ્લવે ॥૩॥

માયા કુંડલિની ક્રિયા મધુમતી કાલી કલા માલિની ।
માતંગી વિજયા જયા ભગવતી દેવી શિવા શાંભવી ॥
શક્તિઃ શંકરવલ્લભા ત્રિનયના વાગ્વાદિની ભૈરવી ।
હ્રીંકારી ત્રિપુરા પરાપરમયી માતા કુમારી ત્વસિ ॥૪॥

ગૌરિ ત્ર્યંબક પત્નિ પાર્વતિ સતિ ત્રૈલોક્યમાનં શિવે ।
શર્વાણિ ત્રિપુરે ભવાનિ વરદે રૂદ્રાણિ કાત્યાયનિ ॥
ભીમે ભૈરવચંડિ સર્વ વરદે કાલે ક્ષયે શૂલિનિ ।
ત્વત્પાદ પ્રણતં હ્યનન્ય મનસા પર્યાકુલં પાહિ માં ॥૫॥

નિત્યાનંદકરી વરાભયકરી સૌન્દર્યરત્નાકરી ।
નિર્ધૂતાખિલ ઘોર પાવનકરી પ્રત્યક્ષ માહેશ્વરી ॥
પ્રાલેયાચલ વંશ પાવન કરી કાશીપુરાધીશ્વરી ॥
ભિક્ષાં દેહિ કૃપાવલમ્બનકરી માતાન્ન પૂર્ણેશ્વરી ॥૬॥

કૈલાસાચલકન્દરાલયકરી ગૌરી ઉમા શંકરી ।
કૌમારી નિગમાર્થ ગોચરકરી ઓંકાર બીજાક્ષરી ॥
મોક્ષદ્વાર કપાટ પાટન કરી કાશીપુરાધીશ્વરી ।
ભિક્ષાં દેહિ કૃપાવલમ્બનકરી માતાન્ન પૂર્ણેશ્વરી ॥૭॥

ચન્દ્રાર્કાનિલ કોટિ કોટિ સદશા ચન્દ્રાંશુ બિમ્બાધરી ।
ચંદ્રાર્કાગ્નિ સમાન કુંડલ ધરી ચન્દ્રાર્ક વર્ણેશ્વરી ॥
માલા પુસ્તક પાશ સાંકુશ ધરી કાશીપુરાધીશ્વરી ।
ભિક્ષાં દેહિ કૃપાવલમ્બનકરી માતાન્ન પૂર્ણેશ્વરી ॥૮॥

યા માંમા મધુકૈટભ પ્રમથિની યા માહિષોન્મૂલની ।
યા ધૂમ્રેક્ષણ ચણ્ડ મુણ્ડ મથિની યા રક્ત બીજાશની ॥
શકિતઃ શુંભ નિશુંભ દૈત્ય દલિની યા સિદ્ધ લક્ષ્મીઃ પરા ।
સા દેવી નવકોટિ શકિત સહિતા માં પાતુ વિશ્વેશ્વરી ॥૯॥

સ્તુતા સુરૈઃ પૂર્વમ ભીષ્ટ સંશ્રયા ।
તથા સુરેન્દ્રેણ દિનેષુ સેવિતા ॥
કરોતુ સા નઃ શુભ હેતુરીશ્વરી ।
શુભાનિ ભદ્રાણ્યભિહન્તુ ચાપદઃ ॥ ૧૦ ॥

યા સાંપ્રતં ચોદ્ધત દૈત્ય તાપિતૈ ।
અસ્માભિરીશા ચ સુરૈર્નમસ્યતે ॥
યાચસ્મૃતા તત્ક્ષણમેવ હન્તિનઃ ।
સર્વાપદો ભકિત વિનમ્રમૂર્તિભિઃ ॥ ૧૧ ॥

જગદંબ વિચિત્રમત્ર કિં પરિપૂર્ણા કરુણાસ્તિ ચેન્મયિ ।
અપરાધપરંપરાવૃતં નહિ માતા સમુપેક્ષતે સુતમ્ ॥૨॥

યા કુન્દેન્દુ તુષારહાર ધવલા યા શુભ્રવસ્ત્રાવૃતા ।
યા વીણાવર દંડ મંડિત કરા યા શ્વેત પદ્માસના ॥
યા બ્રહ્માચ્યુત શંકર પ્રભૃતિભિર્દેવૈઃ સદા વંદિતા ।
સા માં પાતુ સરસ્વતી ભગવતી નિઃશેષ જાડ્યાપહા ॥૩॥

પ્રદક્ષિણા.

યાનિ કાનિ ચ પાપાનિ જન્માંતર કૃતાનિ ચ ।
તાનિ સર્વાણિ નશ્યન્તુ પ્રદક્ષિણા પદે પદે ॥

ગંગા લહરીમાંથી.

સમૃદ્ધં સૌભાગ્યં સકલવસુધાયાઃ કિમપિ ।
તન્મહૈશ્વર્યં લીલાજનિત જગતઃ ખંડ પરશોઃ ॥
શ્રુતીનાં સર્વસ્વં સુકૃતમથ મૂર્તં સુમનસાં ।
સુધા સૌંદર્યં તે સલિલમશિવં નઃ શમયતુ ॥૧॥

દરિદ્રાણાં દૈન્યં દુરિતમથ દુર્વાસનહૃદાં ।
દ્રુતં દૂરીકુર્વન્ સકૃદપિગતો દૃષ્ટિસરણિમ્ ॥
અપિ દ્રાગાવિદ્યા દ્રુમદલન દીક્ષા ગુરુરિહ ।
પ્રવાહસ્તે વારાં શ્રિયમયમપારાં દિશતુ નઃ ॥૨॥

તવાઽલંબાદંભ સ્ફુરદલઘુ ગર્વેણ સહસા ।
મયા સર્વેઽવજ્ઞા સરણિમથ નીતાઃ સુરગણાઃ ॥
ઇદાની મૌદાસ્યં ભજસિ યદિ ભાગીરથિ તદા ।
નિરાધારો હા રોદિમિ કથય કેષામિહ પુરઃ ॥ ૪ ॥

અપિ પ્રાજ્યં રાજ્યં તૃણમિવ પરિત્યજ્ય સહસા ।
વિલોલદ્વાનીરં તવ જનનિ તીરં શ્રિતવતામ્ ॥
સુધાતઃ સ્વાદીયઃ સલિલભરમાતૃપ્તિ પિબતા ।
જનાનામાનંદઃ પરિહસતિ નિર્વાણપદવીમ્ ॥ ૬ ॥

સ્મૃતં સદ્યઃ સ્વાંતં વિરચયતિ શાંતં સકૃદપિ ।
પ્રગીતં યત્પાપં ઝટિતિ ભવતાપં ચ હરતિ ॥
ઇદં તદ્ગંગેતિ શ્રવણરમણીયં ખલુ પદં ।
મમ પ્રાણ પ્રાંતર્વદન કમલાંત ર્વિલસતુ ॥ ૮ ॥

ન યત્સાક્ષાદ્વેદૈરપિ ગલિતભેદૈરવસિતં ।
ન યસ્મિન્ જીવાનાં પ્રસરતિ મનોવાગવસરઃ ।
નિરાકારં નિત્યં નિજમહિમનિર્વાસિત તમો ।
વિશુદ્ધં યત્તત્વં સુરતટિનિ તત્વં ન વિષયઃ ॥ ૧૦ ॥

મહાદાનૈર્ધ્યાનૈર્બહુવિધવિતાનૈરપિ ચ યન્ન ।
લભ્યં ઘોરાભિઃ સુવિમલતપો રાશિભિરપિ ॥
અચિંત્યં તદ્વિષ્ણોઃ પદમખિલ સાધારણતયા ।
દદાના કેનાસિ ત્વમિહ તુલનીયા કથય નઃ ॥ ॥ ૧૨ ॥

નિધાનં ધર્માણાં કિમપિ ચ વિધાનં નવમુદાં ।
પ્રધાનં તીર્થાના મમલપરિધાનં ત્રિજગતઃ ॥
સમાધાનં બુદ્ધેરથ ખલુ તિરોધાનમધિયાં ।
શ્રિયામાધાનં નઃ પરિહરતુ તાપં તવ વપુઃ । ॥ ૧૮ ॥

અનાથઃ સ્નેહાર્દ્રાં વિગલિતગતિઃ પુણ્યગતિદાં ।
પતન્ વિશ્વોદ્ધર્ત્રીં ગદવિગલિતઃ સિદ્ધ ભિષજમ્ ,
સુધાસિંધુ તૃષ્ણાકુલિત હૃદયો માતરમયં ।
શિશુઃ સંપ્રાપ્તસ્ત્વામહમિહ વિદધ્યાઃ સમુચિતમ્ ॥૨૪॥

કૃતક્ષુદ્રૈનસ્કાનથ ઝટિતિ સંતપ્તમનસઃ ।
સમુદ્ધર્તું સંતિ ત્રિભુવનતલે તીર્થ નિવહાઃ ॥
અપિ પ્રાયશ્ચિત્ત પ્રસરણ પથા તીત ચરિતાન્ ।
નરાન્ દૂરી કર્તું ત્વમેવ જનનિ ત્વં વિજયસે ॥૧૭॥

સૂર્ય સ્તોત્ર.

નમઃ સવિત્રે જગદેકચક્ષુષે ।
જગત્પ્રસૂતિસ્થિતિ નાશહેતવે ॥
ત્રયીમયાય ત્રિગુણાત્મધારિણે ।
વિરિંચિ નારાયણ શંકરાત્મને ॥ ૧ ॥

યસ્યોદયેનેહ જગત્પ્રબુદ્ધયતે ।
    પ્રવર્તતે ચાખિલ કર્મ સિદ્ધયે ॥
બ્રહ્મેંદ્ર નારાયણરૂદ્રવંદિતઃ ।
    સ નઃ સદા યચ્છતુ મંગલં રવિઃ ॥ ૨ ॥

નમોઽસ્તુ સૂર્યાય સહસ્રરશ્મયે ।
    સહસ્રશાખાન્વિત સંભ વાત્મને ॥
સહસ્રયોગોદ્ભવ ભાવભાગિને ।
    સહસ્ર સંખ્યા યુગધારિણે નમઃ ॥ ૩ ॥

યન્મંડલં દીપ્તિકરં વિશાલં ।
    રત્નપ્રભં તીવ્રમનાદિરૂપમ્ ॥
દારિદ્રય દુઃખ ક્ષયકારણં ચ ।
    પુનાતુ માં તત્સવિતુર્વરેણ્યમ્ ॥ ૪ ॥

યન્મંડલ દેવગણૈઃ સુપૂજીતં ।
    વિપ્રઃ સ્તુતં ભાવનમુક્તિ કોવિદં ॥
તં દેવદેવં પ્રણમામિ સૂર્યં ।
    પુનાતુ માં તત્સવિતુ વંરેણ્યં । ॥ ૫ ॥

યન્મંડલં જ્ઞાનઘનં ત્વગમ્યં ત્રૈલોક્ય પૂજ્ય ત્રિગુણાત્મ-રૂપમ્, સમસ્તતેજોમયદિવ્યરૂપં પુનાતુ માં .... ॥ ૬ ॥

યન્મંડલં ગુઢમતિ પ્રબોધં ધર્મસ્ય વૃદ્ધિં કરૂતે જનાનામ્ યત્સર્વપાપક્ષયકારણં ચ પુનાતુ માં .... ॥ ૭ ॥

યન્મંડલં વ્યાધિવિનાશદક્ષં ય દગ્યજુઃ સામ સુસંપ્રગીતમ્ પ્રકાશિતં યેન ચ ભુર્ભુવઃ સ્વઃ પુનાતુ માં .... ॥ ૮ ॥

યન્મંડલં વેદવિદો વંદતિ ગાયંતિ યચ્ચારણસિદ્ધસંઘાઃ
યદ્યોગિનો યોગજુષાં ચ સંઘાઃ પુનાતુ માં .... ॥ ૯ ॥
યન્મંડલં સર્વજનેષુ પૂજીતં જ્યોતિશ્ચ કુર્યાદિહ મર્ત્યલોકે
યત્કાલ કાલાદિ મનાદિરૂપં પુનાતુ માં .... ॥ ૧૦ ॥
યન્મંડલં વિષ્ણુ ચતુર્મુખાખ્યં યદક્ષરં પાપહરં જનાનામ્
યત્કાલકલ્પક્ષયકારણં ચ પુનાતુ માં .... ॥ ૧૧ ॥
યન્મંડલં વિશ્વસૃજાં પ્રસિદ્ધમુત્પત્તિ રક્ષા પ્રલય પ્રગલ્ભમ્
યસ્મિન્જગત્સંહરતેઽખિલં ચ પુનાતુ માં .... ॥ ૧૨ ॥
યન્મંડલં સર્વગતસ્ય વિષ્ણોરાત્મા પરંધામ વિશુદ્ધ તત્વમ્
સૂક્ષ્માંતરૈર્યોગ પથાનુ ગમ્યં પુનાતુ માં .... ॥ ૧૩ ॥
યન્મંડલં બ્રહ્મવિદો વંદતિ ગાયંતિ યચ્ચારણ સિદ્ધ સંઘાઃ
યન્મંડલં વેદવિદઃ સ્મરંતિ પુનાતુ માં .... ॥ ૧૪ ॥
યન્મંડલં વેદવિદોપગીતં યદ્યોગિનાં યોગ પથાનુગમ્યમ્
તત્સર્વ દેવં પ્રણમામિ સૂર્યં પુનાતુ માં .... ॥ ૧૫ ॥
મંડલાષ્ટકમિદં પુણ્યં યઃ પઠેત્સતતં નરઃ ।
સર્વપાપવિશુદ્ધાત્મા સૂર્યલોકે મહીયસે ॥ .... ૧૬ ॥

નમોસ્તુ સૂર્યાય નમોસ્તુ ભાનવે ।
નમોસ્તુ વૈશ્વાનરજાતવેદસે ॥
મમૈતદર્ઘ્યં પ્રતિગૃહ્ણ દેવ ।
દેવાધિદેવાય નમો નમસ્તે ॥

પરાપૂજા.

પૂર્ણસ્યાવાહનં કુત્ર સર્વાધારસ્ય ચાસનમ્ ।
સ્વચ્છસ્ય પાદ્યમર્ઘ્યં ચ શુદ્ધસ્યાચમનં કુતઃ ॥ ૧ ॥

નિર્મલસ્ય કુતઃ સ્નાનં વસ્ત્રં વિશ્વોદરસ્ય ચ ।
નિરાલંબસ્યોપવીતં પુષ્પં નિર્વાસનસ્ય ચ ॥ ૨ ॥

નિર્લેપસ્ય કુતો ગંધો રમ્યસ્યાભરણં કુતઃ ।
નિત્યતૃપ્તસ્ય નૈવેદ્યસ્તાંબુલં ચ કુતો વિભોઃ । ॥ ૩ ॥

પ્રદક્ષિણા હ્યનંતસ્ય હ્યદ્વયસ્ય કુતો નતિઃ ।
વેદવાક્યૈરવેદ્યસ્ય કુતઃ સ્તોત્રં વિધીયતે ॥ ૪ ॥

સ્વયં પ્રકાશમાનસ્ય કુતો નીરાજનં વિભોઃ ।
અંતર્બહિશ્ચ પૂર્ણસ્ય કથમુદ્વાસનં ભવેત્ ॥ ૫ ॥

એવમેવ પરા પૂજા સર્વાવસ્થાસુ સર્વદા ।
એકબુદ્ધયા તુ દેવેશે વિધેયા બ્રહ્મવિ-તમઃ ॥ ૬ ॥

ઈતિ પરાપૂજા સમાપ્તા ॥

ચર્પટપંજરિકાસ્તોત્રમ્.

દિનમપિ રજની સાયં પ્રાતઃ શિશિરવસંતૌ પુનરાયાતઃ ।
કાલઃ ક્રીડતિ ગચ્છત્યાયુસ્તદપિ ન મુંચત્યાશાવાયુઃ ॥ ૧ ॥

ભજ ગોવિંદં ભજ ગોવિંદં ભજ ગોવિંદં મૂઢમતે ! ।
પ્રાપ્તે સન્નિહિતે મરણે નહિ નહિ રક્ષતિ ડુકૃઙ્કરણે ।
(ધ્રુવપદમ્)

અગ્રે વહ્નિઃ પૃષ્ઠે ભાનૂ રાત્રૌ ચુબુકસમર્પિતજાનુ : ।
કરતલભિક્ષા તરૂતલવાસસ્તદપિ ન મુંચત્યાશાપાશ : ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૨ ॥

યાવદ્વિત્તોપાર્જનસકતસ્તાવન્નિજપરિવારો રકત : ।
પશ્ચાદ્ધાવતિ જર્જરદેહે વાર્તાં પૃચ્છતિ કોપિ ન ગેહે ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૩ ॥

જટિલો મુંડી લુંચિતકેશઃ કાષાયાંબરબહુકૃતવેષઃ ।
પશ્યન્નપિ ચ ન પશ્યતિ મૂઢ ઉદરનિમિત્તં બહુકૃતવેષ : ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૪ ॥

ભગવદ્ગીતા કિંચિદધીતા ગંગાજલલવકણિકા પીતા ।
સકૃદપિ યસ્ય મુરારિસમર્ચા તસ્ય યમઃ કિં કુરૂતે ચર્ચાં ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૫ ॥

અંગં ગલિતં પલિતં મુંડં દશનવિહીનં જાતં તુંડમ્ ।
વૃધ્ધો યાતિ ગૃહીત્વા દંડં તદપિ ન મુંચત્યાશાપિંડમ્ ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૬ ॥

બાલસ્તાવત્ક્રીડાસકતસ્તરૂસ્તાવત્તરૂણીરકતઃ ।
વૃદ્ધસ્તાવચ્ચિંતામગ્નઃ પરે બ્રહ્મણિ કોપિ ન લગ્ન : ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૭ ॥

પુનરપિ જનનં પુનરપિ મરણં પુનરપિ જનનીજઠરે શયનમ્ ।
ઇહ સંસારે ખલુ દુસ્તારે કૃપયાઽપારે પાહિ મુરારે ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૮ ॥

પુનરપિ રજની પુનરપિ દિવસઃ પુનરપિ પક્ષઃ પુનરપિ માસઃ ॥
પુનરપ્યયનં પુનરપિ વર્ષં તદપિ ન મુંચત્યાશામર્ષમ્ ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૯ ॥

વયસિ ગતે કઃ કામવિકારઃ શુષ્કે નીરે કઃ કાસારઃ ।
નષ્ટે દ્રવ્યે કઃ પરિવારો જ્ઞાતે તત્ત્વે કઃ સંસારઃ ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૧૦ ॥

નારીસ્તનભરનાભિનિવેશં મિથ્યામાયામોહાવેશમ્ ।
એતન્માંસવસાદિવિકારં મનસિ વિચ્ચારય વારંવારમ્ ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૧૧ ॥

કસ્ત્વં કોઽહં કુત આયાતઃ કા મે જનની કો મે તાતઃ ।
ઇતિ પરિભાવય સર્વમસારં વિશ્વં ત્યક્ત્વા સ્વપ્નવિચારમ્ ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૧૨ ॥

ગેયં ગીતાનામસહસ્રં ધ્યેયં શ્રીપતિરૂપમજસ્રમ્ ।
નેયં સજ્જનસંગે ચિત્તં દેયં દીનજનાય ચ વિત્તમ્ ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૧૩ ॥

યાવજ્જીવો નિવસતિ દેહે કુશલં તાવત્પૃચ્છતિ ગેહે ।
ગતવતિ વાયૌ દેહાપાયે ભાર્યા બિભ્યતિ તસ્મિન્કાયે ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૧૪ ॥

સુખતઃ ક્રિયતે રામાભોગઃ પશ્ચાદ્ધંત શરીરે રોગઃ ।
યદ્યપિ લોકે મરણં શરણં તદપિ ન મુંચતિ પાપાચરણમ્ ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૧૫ ॥

રથ્યાચર્પટવિરચિતકંથ:　　　　પુણ્યાપુણ્યવિવર્જિતપંથ: ।
નાહં ન ત્વં નાયં લોકસ્તદપિ કિમર્થં ક્રિયતે શોક: ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૧૬ ॥

કુરૂતે ગંગાસાગરગમનં વ્રતપરિપાલનમથવા દાનમ્ ।
જ્ઞાનવિહીને સર્વમનેન મુક્તિર્ન ભવતિ જન્મશતેન ।
ભજ ગોવિંદં ભજ૦ ॥ ૧૭ ॥

ઈતિ શ્રીમચ્છંકરાચાર્યવિરચિતં ચર્પટ પંજરિકાસ્તોત્રં સંપૂર્ણમ્

●

ગણપતિ ધ્યાનમ્

શ્વેતાઙ્ગં શ્વેતવસ્ત્રં સિતકુસુમગણૈ: પૂજિતં શ્વેત ગન્ધૈ:
ક્ષીરાબ્ધૌ રત્ન દીપૈ: સુર તરૂ વિમલે રત્નસિંહાસનસ્થમ્ ॥
દોર્ભિ: પાશાં કુશેષ્ટા ભય ધૃતિ વિશદં ચંદ્રમૌલિં ત્રિનેત્રં
ધ્યાયેચ્છાન્ત્યર્થમીશં ગણપતિ મમલં શ્રીસમેતં પ્રસન્નમ્ ॥૧॥

દેવી ધ્યાનમ્

વિદ્યુદ્દામ સમપ્રભાં મૃગપતિ સ્કંધ સ્થિતાં ભીષણાં
કંન્યાભિ: કરવાલ ખેટ વિલસદ્ધસ્તાભિશ સેવિતાં ॥
હસ્તૈશ્ચક્ર ધરાલિખેટ વિશિખાં શ્ચાપંગુણં તર્જનીં
બિભ્રાણા મનલાત્મિકાં શશિધરાં દુર્ગાં ત્રિનેત્રાં ભજે ॥૨॥

વિષ્ણુ ધ્યાનમ્

શાન્તાકારં ભુજગ શયનં પદ્મનાભં સુરેશં
વિશ્વાધારં ગગન સદૃશં મેઘવર્ણં સુભાંગં ॥
લક્ષ્મીકાન્તં કમલનયનં યોગિભિર્ધ્યાન ગમ્યં
વન્દે વિષ્ણું ભવભય હરં સર્વલોકૈક નાથમ્ ॥૩॥

સૂર્ય ધ્યાનમ્

ધ્યેયઃ સદા સવિતૃ મણ્ડલ મધ્યવર્તી
નારાયણઃ સરસિ જાસન સંનિવિષ્ટઃ ॥
કેયૂરવાન્મકર કુણ્ડલવાન્કિરીટી
હારી હિરણ્મય વપુ ધૃંત શંખચક્રઃ ॥૪॥

શિવ ધ્યાનમ્

ધ્યાયેન્નિત્યં મહેશં—

ઔદીચ બન્ધુઓ માટે.

जागृताष्टक.

વસંતતિલકાવૃત.

ક્રાન્તિતણા સમયની બલિહારી આજે,
ચૈતન્ય નૂતન દીસે સઘળા સમાજે;
નીંદો ભરી નયન આળસ સર્વ ત્યાગો,
જાગ્યું બધું જગત ! ઔદીચ કાં ન જાગો ? ૧

પૂર્વો તણો સમય આજ વીતી ગયો છે,
ભાનુ તણો ઉદય, યુવકોના થયો છે;
જાઓ સમીપ, દૂરથી ભડકી ન ભાગો;
જાગ્યું જુઓ જગત ! ઔદીચ કાં ન જાગો ! ૨

જે રંગમાં જગતનો વરતે જમાનો,
તે રંગમાં ભળી જવું શુદ્ધ ધર્મ માનો;
એ રાગમાં નિજતણા પણ સાંધી રાગો,
જાગી ઉઠ્યું જગત ! ઔદીચ વીર જાગો. ૩

આકર્ષનારૂં સહુને ગયું બ્રહ્મતેજ,
એ ખોટનો કઇ રીતે ભરશો અવેજ;
મંડો પ્રયત્ન કરવા ઉરથી અથાગો,
જાગ્યા બધા વરણ, ઔદીચ કાં ન જાગો ? ૪

સદ્ધર્મ એજ ખરી સંપતિ આપણી છે,
તેમાં પ્રમાદ, અતિ તીવ્ર જ તાપણી છે,
સત્કર્મમાં કમર બાંધી અખંડ લાગો,
શાસ્ત્રોથી સજ્જ થઇ ઔદીચ વીર જાગો. ૫

વેદોતણી વહતી જે મુખમાંહી ધારા,
તેના તનુજ ભટ-ચાકર છે બિચારા;
બોલે રૂપિ-બ્રહ્મણી નિર્લજ વાણી ફાગો,
રે ! રે !! બળે હૃદય તોય ન બન્ધુ જાગો ! ૬

કીધી દશા દુઃખભરી કડવા કુસંપે,
ઔદીચ્ય આજ સ્થીર શાંતિ થકી ન જંપે
હા ! વેરઝેર તણી રે ! ઉછળે જ આગો,
એ કુંભકર્ણ તણી ઉંઘથી વીર જાગો. ૭

શુદ્રો, કરે નિજતણા શુભ જ્ઞાતિ ધારા,
વૈશ્યો, વિવેકમય માર્ગ રચે જ સારા;
ક્ષત્રિયના, પણ સુવાસીત રંગ રાગો,
રે ! આપણે રહી ગયા, હજીએ ન જાગો.

ચોખ્ખંટ દૃષ્ટિ કરીને જગમાં નીહાળો,
જ્યાં, ત્યાં, સ્વજ્ઞાતિ શુભચિંતન ભાવ ભાળો;
છે અસ્તવ્યસ્ત સહુ ઔદીચ્યના વિભાગો,
આ તો હવે હદ થઇ ! તદપિ ન જાગો. ૯

જાપાન, બ્રીટન, અને રશીયા નીહાળો,
ક્રાન્તિતણી ભરતીનો સઘળે ઉછાળો;
આંખો ઉઘાડી અવલોકનમાં જ લાગો,
સૌનું નીહાળી નવલું નૂર, આપ જાગો. ૧૦

શાસ્ત્રો થયાં સ્વપન, રૂઢી બની જ રાજા,
જેણે રસાતળ કરી બધી ધર્મમાજા;
વિક્રયનો વિષમ દોષ જ આવી લાગ્યો,
ઉગી ગયો સૂરજ ! ઉંઘથી કાં ન જાગો. ૧૧

———o:———